

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zriului Nrul 1/a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

—
Multămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

—
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Afacerea Goga - Kristóffy

Fără comentariu

I.

În urma publicării în „Gazeta Transilvaniei” a comunicatului asupra desbaterii juriului în chestiunea incidentului dintre mine și dintre d. Goga pentru informarea momentană a publicului dau publicității actele de mai jos. Dar în urma intervenției d-lui C. Stere, directorul „Vieții Românești” până la lămuririle ulterioare nu le însoțesc cu nici un comentariu.

II.

Proces verbal

Luat în Brașov, la 8 ianuarie n. 1912, în locuința d-lui dr. August Venter, în afacerea ivită între domnii dr. Alexandru Vaida-Voevod, deputat, și Octavian Goga, publicist.

1. D. Octavian Goga a încredințat pe d-nii dr. Lucian Borcia, avocat în Sibiu și Octavian C. Tăslăuanu, secretar al Asociațiunii Sibiu, ca bărbați de încredere pentru a cerceta dovezile afirmațiilor cuprinse în articolul „Câteva dintre numeroasele „licențe poetice” comise de d. O. Goga în activitatea sa politică”, publicat în ziarul „Românul” Nr. 282 din 24 Dec. v. 1911 (6 ian. n. 1912).

2. Bărbații de încredere ai d-lui Octavian Goga, prezentându-se astăzi, la orele 10 a. m. la domnul dr. Alexandru Vaida-Voevod în Brașov, acesta a numit ca bărbați de încredere ai d-sale pe domnii dr. Nicolae Vecerdea, directorul filialei Albina din Brașov și dr. August Venter, avocat în Brașov.

3. La orele 4 $\frac{1}{2}$ p. m. aceeași zi, întrunindu-se cei patru bărbați de încredere s-au constituit în juriu, alegând unanim de președinte pe d. Andreiu Bârseanu, președintele Asociațiunii.

După ce s-au încredințat d-nii dr. Nicolae Vecerdea și dr. Lucian Borcia să comunice această alegere d-lui Andreiu Bârseanu, procesul verbal s'a încheiat.

D. u. s.

Oct. C. Tăslăuanu m. p. Dr. N. Vecerdea m. p.
Dr. Lucian Borcia m. p. Dr. A. Venter m. p.

Declarațiune.

Prezentându-se astăzi la mine în Dârste domnii dr. N. Vecerdea și dr. Lucian Borcia și comunicându-mi alegerea de președinte al juriului constituit prin acest proces verbal, declar că primesc să conduc desbaterile juriului în calitate de președinte.

Dârste, 8 ianuarie n. 1912.

Andreiu Bârseanu m. p.

Pentru conformitate cu originalul.

Andreiu Bârseanu m. p.

III.

Domnilor

Dr. Lucian Borcia și Octavian Tăslăuanu
Sibiu.

Subsemnatul declar următoarele, relativ la articolul d-lui dr. Alexandru Vaida-Voevod cu titlul: „Câteva dintre numeroasele licențe „poetice” etc. din Nr. 282, 1911 al ziarului „Românul”:

1) Cuprinsul articolului nu corespunde ade-

vărului, neavând niciodată în viață o convorbire politică cu vre-un politician maghiar.

2) *Acceptez juriul* propus și vă rog a vă prezenta ca arbitri numiți de mine pentru lămurirea adevărului.

Sibiu, 25 dec. v. 1911.

Octavian Goga, m. p.

Pentru conformitate cu originalul:

Sibiu, 13/26 ianuarie 1912.

Andreiu Bârseanu, m. p.

IV.

Proces verbal.

Luat astăzi în Brașov, la 9 ianuarie n. 1912. Domnul președinte Andreiu Bârseanu deschide ședința juriului la orele 10 a. m.

A. Juriul citind articolul „Câteva dintre numeroasele „licențe poetice” comise de d. O. Goga în activitatea sa „politică” apărut în „Românul” Nr. 282 din 24 dec. v. 1911 (6 ianuarie n. 1912) constată că d-l dr. Alexandru Vaida-Voevod face următoarele afirmații esențiale față cu d-l Octavian Goga:

1) D. Octavian Goga în preajma alegerilor dietale din 1910 a fost la un bărbat politic maghiar, om de încredere al guvernului, căruia i-a spus, că elementele tinere sunt foarte nemulțumite cu biroul comitetului național și că în conducerea partidului național român nu domnește solidaritate, că sunt desbinări.

2) Acest bărbat politic maghiar a mai spus unui fost coleg deputat al d-lui dr. Vaida, că d-l Goga, când a umblat la dânsul, i-a făcut impresia, că a voit să-și ofere serviciile („Az volt a benyomásom, hogy fel akart kínálkozni”).

3) Un om de încredere al bărbatului politic maghiar a mai declarat:

„Mă întrebați, că între ce cadre s'au mișcat negocierile între Octavian Goga și între excelența cunoscută d-voastră. Ideea conducătoare a acestor discuții a fost din partea d-lui Goga că: ar trebui căutată legătura, în loc cu conducătorii de până acum, pe cari d. Goga i-a caracterizat ca nevrednici de încredere din punct de vedere democratic și din punctul de vedere al reformei electorale, cu grupa vrednică de încredere de sub conducerea sa.

Dânsul, Octavian Goga, reprezintă românimea democratică în contra grupului bătrân, clericalizat. La un ce concret nu au ajuns lucrurile, după ce Goga până acum nu a fost în stare să facă nici măcar impresia, că ar fi capabil de a face politică reală, ci străduințele sale politice au rămas, în cadre nesigure, teoretice-fantastice. Din cauza aceasta a fost sistată continuarea negocierilor.”

B) d. dr. August Venter depune în fața juriului dovezile pe cari i-le-a încredințat d. Vaida și anume două scrisori, una dela d. Milan Hodza, fost deputat cu datul Budapesta 12 decembrie (fără an) și una dela d. Árpád Szakolczai, avocat și publicist cu datul Budapesta 17 decembrie 1911, ambele în limba germană, cari se alătură în original acestui proces verbal.

Citindu-se scrisorile originale, juriul constată, că ele acopăr afirmațiunile cuprinse în punctul A) 2 și 3 din acest proces-verbal. În ce privește afirmațiunile cuprinse în punctul A) 1., cei patru membri ai juriului constată, că în particular li-s'a comunicat din partea d-lui Vaida, că colegul cu care a fost la Kristóffy, a fost d. dr. Iuliu Maniu.

Juriul, constatând, că scrisorile alăturate aco-

păr deplin afirmațiunile d-lui Vaida cuprinse în punctul A) 2 și 3., în ce privește punctul A) 1., ne ivindu-se nici un incident, nu trage la îndoială adevărul afirmațiunilor d-lui Vaida.

C) Domnii Octavian C. Tăslăuanu și dr. Lucian Borcia prezintă următoarea declarație a d-lui Octavian Goga: „Subsemnatul declar următoarele relativ la articolul d-lui dr. Alexandru Vaida-Voevod cu titlul: „Câteva dintre numeroasele licențe poetice” etc. din nr. 282—1911 al ziarului „Românul”: Cuprinsul articolului nu corespunde adevărului, neavând niciodată în viață o convorbire politică cu vre-un politician maghiar”, — care se anexează acestui proces verbal.

În urma acestor afirmații contradictorii, *juriul constată, că dovezile aduse de d. Al. Vaida-Voevod probează deplin autenticitatea afirmațiilor d-sale, dar din aceste dovezi nu reiese și culpabilitatea d-lui Oct. Goga, deci hotărăște a continua cercetarea, adunând informații complete, pentru a putea aduce o hotărâre definitivă și în această privință.*

Cu aceasta ședința s'a închis la ora 11 $\frac{1}{2}$, rămânând să se continue după prânz la orele 5.

D. u. s.

Andreiu Bârseanu m. p. Oct. C. Tăslăuanu m. p.
presid. juriului.

Dr. N. Vecerdea m. p. Dr. Lucian Borcia m. p.
Dr. A. Venter m. p.

Pentru conformitate cu originalul

Andreiu Bârseanu m. p.

V.

Scrisoarea d-lui M. Hodza.

Budapest, 12. Dez.

Lieber Freund,

Es ist Tatsache, dass in dem Gespräch, über das ich Dir einmal Mitteilung machte, eine Auserung, über Gogas Besuch bei Ex. Kristóffy gefallen ist. Das kam so:

„Wir sprachen mit Kristóffy — etwa vor einem halben Jahr — über allerlei aus der Tagespolitik, so auch über die inneren Parteikämpfe bei Euch Rumänen. Ich bemerkte, wie sonderbar es sei, dass an der Spitze der Opposition im rumänischen Lager ein Nichtpolitiker steht, ein Dichter. Und fügte hinzu: „Der bekannte Goga”. Kristóffy sagte: „Goga? Den kenne ich.” Mich interessierte es begreiflicherweise, woher ein so exponierter Politiker, wie Kristóffy, einen Dichter kennt — und fragte Kr.; „Woher kennst Du Goga?”

Noch mehr überraschte mich, als Kristóffy antwortete, Goga sei bei ihm gewesen. Ich fragte: „Was hatte denn Goga mit Dir und bei Dir?” Kristóffy antwortete mir:

„Ich hatte den Eindruck, dass er sich mir anbieten wollte. („Az volt a benyomásom, hogy fel akart kínálkozni”).

Kristóffy zeigte sich über dieses Thema gar nicht redselig, so fragte ich denn weiter auch nicht.

Ich muss Dir bekennen, dass mich diese ganze Geschichte verblüfft hat. Wäre ich mit Goga zusammengekommen, hätte ich ihn darüber befragt. Auch Dich bitte ich, sei so freundlich mich gelegentlich zu unterrichten, welche Bewandnis es eigentlich mit Goga hat. Ich lernte G. vor einigen Jahren kennen, fand ihn charmant und herzlich und schätzte und liebte ihn, liess sogar einige seiner Gedichte eigens für mein Blatt übersetzen und

nun höre ich schon seit Jahr und Tag über seine Exkursionen in die Politik, die er noch immer nicht aufgegeben hat. Wäre ich Dichter, gieng ich der Polik meilenweit aus dem Wege.

Es grüsst dich:

Milan Hodza m. p.

Pentru conformitate cu originalul.
Braşov, 9 ian. 1912.

A. Bărseanu m. p.

Ad. V. (6).

Româneşte.

Budapesta, 12 dec.

Iubite amice!

E fapt, că în convorbirea, despre care îți raportasem odată, s'a făcut o declarație asupra viziunii lui Goga la Excelența Sa Kristóffy.

Asta s'a întâmplat așa:

Vorbiam cu Kristóffy — cam jumătate de an înainte de asta — despre multe de toate din domeniul politicii actuale, astfel și despre luptele interne de partid la noi Români. Am făcut observarea, ce lucru curios este, că în fruntea opoziției în tabăra românilor stă un nepolitician, un poet. Am adăugat: „Cunoscutul Goga“. Kristóffy zise: „Goga? Îl cunosc“.

M'a interesat, bine înțeles, de unde cunoaște un politician atât de expus, ca Kristóffy, pe un poet, — și am întrebat pe Kristóffy:

„De unde cunoști tu pe Goga?“

Și mai mult m'a surprins, când Kristóffy îmi răspunse, că Goga a fost la dânsul. Am întrebat: „Ce-a avut Goga la tine și cu tine?“ Kristóffy mi-a răspuns:

„Mi-a făcut impresia, că a volt să-și ofere serviciile. (Az volt a benyomásom, hogy fel akart kínálkozni.)“

Kristóffy nu prea voia să vorbească despre această temă. Astfel nici nu am întrebat mai departe.

Trebue să-ți mărturisesc, că toată afacerea aceasta m'a stupefiat. Dacă aș fi convenit cu Goga, l'aș fi întrebat despre chestiunea aceasta. Și pe tine te rog, ai bunătate, ocazional, și mă informează, ce-i cu Goga? L'am cunoscut pe Goga înainte cu câțiva ani, l'am aflat șarmant și drăguț și l'am stimat și iubit. Am lăsat chiar să i-se traducă câteva poezii anume pentru ziarul meu și acum aud de vreme îndelungată despre excursiunile sale în politică, de care nici acum nu s'a lăsat.

De-aș fi eu poet, aș fugi departe de politică.

Te salută:

Milan Hodza, m. p.

VI.

Scrisoarea d-lui Árpád Szakolczai.

Budapest, den 17 Decz. 1911

Euer Hochwolgebornen!

Sie hatten die Güte zu fragen in welchem Rahmen sich die Verhandlungen zwischen Octavian Goga und der Ihnen bekannten Excellenz bewegten.

Die Leitidee dieser Besprechung war seitens Goga: es müsse statt den bisherigen von Goga als vom demokratischen und Wahlrechtsstandpunkte unzuverlässig bezeichneten Führern, der Connex der unter seiner Führung stehenden verlässlichen Gruppe gesucht werden.

Er Oktavian Goga representiere das demokratische Rumänenthum entgegen der älteren klerikalischen Gruppe.

Zu einem Concreticum ist es natürlich nicht gekommen, da bisher Goga eine Beziehung zu einer realen Politik nicht einmal wahrscheinlich machen konnte und seine politischen Bestrebungen in ungewissen theoretisch phantastischen Rahmen blieben.

Eine weitere Fortsetzung der Verhandlungen ist daher unterblieben.

Indem ich dies Euer Hochwolgebornen zur Kenntnis bringe zeichne.

Hochachtungsvoll

Ihr

Dr. Árpád Szakolczai m. p.

Pentru conformitate cu originalul.
Braşov, 9 ian. 1912.

A. Bărseanu m. p.

Ad VI.

(Româneşte).

Budapesta, 17 dec. 1911.

Mult stimat domnule!

Ai avut bunătatea a întreba, în cari cadre s'au mișcat purparleurile între Octavian Goga și Excelența cunoscută Dv.

Idea conducătoare a acestei convorbiri din partea lui Goga a fost că: ar trebui căutată legătura, în loc cu conducătorii de până acuma, pe cari Goga i-a caracterizat ca nevrednici de încredere din punct de vedere democratic și din punctul de vedere al reformei electorale, cu grupa vrednică de încredere de sub conducerea sa.

Dânsul, Octavian Goga, reprezintă românimea democratică contra grupului bătrân, clericalizat.

La un ce concret n'au ajuns lucrurile, după ce Goga până acuma nu a fost în stare să facă nici măcar impresia, că ar fi capabil de a face politică reală, ci străduințele sale politice au rămas, în cadre nesigure, teoretice-fantastice.

Din cauza aceasta a fost sistată continuarea negocierilor.

Aducându-vă acestea la cunoștință semnez al Dv.

cu toată stima:

dr. Árpád Szakolczai m. p.

VII.

Proces verbal

luat ca continuare a ședinței juriului ținută la 9 ianuarie n. 1912.

Prezidentul Andreiu Bărseanu deschide ședința la orele 5 $\frac{1}{2}$ p. m.

Pentru continuarea cercetării și adunării informațiilor complete hotărâte în ședința ținută înainte de prânz, juriul ia următoarele deciziuni:

„a) Se esmite din sânul juriului o delegație de doi membri (din ambele părți câte unul) cu însărcinarea de-a se prezenta cu cea mai mare urgență posibilă la d. Kristóffy în Budapesta pentru a-i cere informații, dacă cunoaște pe d. Octavian Goga, dacă a avut cu dânsul o întrevedere, în ce chestiune și cu ce ocazie? La caz când informațiile d-lui Kristóffy ar pretinde, să se completeze informațiile prin ascultarea d-lor Milan Hodza, dr. Árpád Szakolczai și dr. Iuliu Maniu eventual să se mijlocească o întâlnire personală între d-nii Kristóffy și Goga în prezența delegaților.

Delegații vor face toate aceste demersuri împreună, vor fixa toate momentele imediat în scris și după terminarea cercetării vor avea să raporteze juriului complet despre rezultatul obținut.

2) Până la terminarea cercetării atât d. dr. Al. Vaida-Voevod cât și d. Oct. Goga să fie invitați a nu face independent nici un demers în această chestiune, ci să răspundă numai la întrebările ce le vor pune delegații.

3) Juriul decide ca procesele verbale să se comunice în copie atât d-lui dr. Al. Vaida-Voevod cât și d-lui Octavian Goga, cu în-

vitarea ca până la terminarea cercetării să nu facă uz de ele în nici o direcție, iar pentru orientarea publicului hotărăște a da următorul comunicat:

„In urma articolului publicat de d. dr. Alexandru Vaida-Voevod în ziarul „Românul“ nr. 282—1911, d. Octavian Goga a acceptat juriul propus de d. Vaida, numindu-și doi bărbați de încredere în persoanele d-lor dr. Lucian Borcea și Octavian C. Tăslăuanu. Aceștia prezentându-se la d. Vaida în Braşov, d-sa a numit ca bărbați de încredere ai d-sale pe d-nii dr. Nic. Vecerdeea și dr. August Venter, cari constituindu-se în juriu au ales prezident pe d. Andreiu Bărseanu. Juriul a ținut astăzi, prima ședință, în care a constatat că „dovezile aduse de d. dr. Al. Vaida-Voevod probează deplin autenticitatea informațiilor d-sale, dar din aceste dovezi nu reiese și culpabilitatea d-lui Octavian Goga, deci a hotărât să continue cercetarea, adunând informații complete pentru a putea aduce o hotărâre definitivă și în această privință. Braşov, 9 ianuarie n. 1912. Andreiu Bărseanu, președintele juriului“.

Originalele proceselor verbale, împreună cu anexele lor se vor păstra la d. prezident.

Câte o copie după procesele verbale se pune la dispoziția reprezentanților ambelor părți.

După acestea ședința s'a închis la orele 7 fără un sfert.

D. u. s.

Andreiu Bărseanu m. p. Dr. A. Venter m. p.
prezid. juriului.

Dr. Nicolae Vecerdeea m. p. Dr. Lucian Borcea m. p.
Oct. C. Tăslăuanu m. p.

Pentru conformitate cu originalul.

A. Bărseanu m. p.

VIII.

Proces verbal.

Luat în ședința juriului în afacerea domnilor dr. Alex. Vaida-Voevod și Octavian Goga Duminecă în 21/8 ianuarie 1912.

Prezenți: Din partea d-lui dr. Vaida: dr. Nicolae Vecerdeea și dr. August Venter, iar din partea d-lui O. Goga: d. dr. Lucian Borcea și d. Octavian C. Tăslăuanu. Ca președinte funcționează d. Andreiu Bărseanu.

1.

Președintele invită pe delegații esmiși în ședința din 9 l. c. să-și prezinte raportul lor.

a) D. Oct. C. Tăslăuanu raportează că după depărtarea sa din Braşov, nu s'a oprit în Sibiu, ci s'a dus la Arad, unde s'a întâlnit cu d. O. Goga.

Aici au aflat că d. Sever Bocu s'a dus la Budapesta, unde s'a prezentat la d. Kristóffy dela care a obținut un interview în chestiunea Vaida-Goga.

Conceptul acestui interview, scris în limba maghiară, și subscris de d. Kristóffy a fost prezentat de d. O. C. Tăslăuanu împreună cu raportul său 1. Mai departe raportează d. Tăslăuanu că vineri în 12 l. c. s'a întâlnit în cafeneaua Jägerhorn, cu d. dr. August Venter, reprezentantul d-lui dr. Vaida și s'au înțeles împreună, ca în aceeași zi la orele 6 p. m. să meargă împreună în audiență la d. Kristóffy; d. Venter însă l-a înștiințat print'o scrisoare, că aflând de intervenirea d-lui S. Bocu la Kristóffy, nu va lua parte la această audiență, ci se va întoarce la Braşov.

In urma acestui pas, raportează d. Tă-

slăuanu, că a fost silit a merge la Kristóffy împreună cu d. Goga, luând ca martor pe d. dr. Adalbert Cosmuța. La audiența d. Kristóffy a declarat, că individul, care a fost la dânsul înainte de alegerile din anul 1910 a fost un om înalt, brunet, uscățiv și cu musteța neagră; acesta s'a dat de Octavian Goga, oferindu-i mandatul din cercul Iosășelului, iară pe d. Goga nu-l cunoaște, și nu l-a mai văzut până atunci.

Această constatare a sa a făcut-o și în scris, într-o declarație în limba maghiară, scrisă de d. Tăslăuanu și subscrisă de dânsul.

Declarația aceasta încă este alăturată pe lângă raportul dlui Tăslăuanu. Concluzia raportului dlui Tăslăuanu este, că nefiind d. Goga persoana, care a vorbit în a. 1910 cu d. Kristóffy, dânsul este nevinovat.

b. D. dr. August Venter prezintă raportul său, care se alătură la acest proces verbal.

c. D. dr. Nicolae Vecerdeea, din însărcinarea dlui dr. A. Vaida prezintă.

1. Declarațiunea dlui Milan Hodza, d. d. 19 ian. 1912 prin care constată, că d. Iosif Kristóffy i-a comunicat că joi în 11 ianuarie domnul Sever Bocu a fost la dânsul și în urma conversațiunii avute, s'au înțeles amândoi că persoana care a fost la timpul său la dânsul, nu este identică cu d. Goga. Declarațiunea poartă legalizarea notarului public Cottely Nr. 102/912.

2. Declarațiunea aceluiaș domn, în care susține și întărește din nou cele cuprinse în epistola sa din 12 decembrie 1911, afirmând, că el nu are nici o îndoială în privința că d. Kristóffy a fost convins că a vorbit în timpul indicat în epistola sa, cu poetul Goga.

Această declarație e legalizată de notarul public Cottely sub nr. 103/912.

3. Declarația dlui avocat dr. Árpád Szakoleczay, în care confirmă din nou cele cuprinse în epistola sa din 17 dec. 1911, și că este eschis, ca Excelența Sa d. Iosif Kristóffy să fi vorbit cu alt individ în locul dlui Oct. Goga.

Această declarație este legalizată prin notarul public Cottely sub nr. 104/912.

4. Declarația dlui dr. Cosmuța d. d. Budapesta 18 ianuarie, prin care dlui constată, că aproximativ în 12 l. c. a fost rugat de d. O. Goga, să fie martor la d. Cristóffy într-o afacere de onoare. Dânsul i-a satisfăcut cererea, și împreună cu dnii Goga și Tăslăuanu s'au dus la d. Kristóffy, unde după o scurtă introducere d. Tăslăuanu, a scos din buzunar o declarație scrisă gata, a cetit-o, și l'a rugat pe d. Kristóffy, s'o subscrie. D. Kristóffy însă a excepționat pasajul din urmă din declarațiune, ca neținândușă de merit, și nu a voit a o subscrie. În urma acestora d. Tăslăuanu, omițând aceasta parte a scris din nou declarația, pe care apoi d. Kristóffy a subscris-o înaintea mea. Această declarație este vidimată de dnii dr. Ioan Erdéli și dr. Teodor Mihali.

Toate aceste 4 declarații să alătură la acest proces verbal.

d) D. dr. August Venter își completează raportul său prezentând un raport adițional, care se alătură de asemenea la acest proces verbal: — și în care dânsul propune ca juriul să constate, că pro-

cedura și demersurile dlui Octavian Goga confirmă premisa vinovăției sale.

e) D. dr. Lucian Borcia rectifică unele din informațiunile cuprinse în partea primă a raportului adițional prezentat de d. Venter, și se alătură la concluzia raportului dlui Octavian C. Tăslăuanu.

II.

După mai multe explicații date din ambele părți, d. dr. Nicolae Vecerdeea prezintă propunerea de sub P 1 care se alătură la acest proces verbal. P. 1.

D. Oct. C. Tăslăuanu face propunere, ca d. Octavian Goga, pe baza actelor produse, să fie declarat nevinovat.

Președintele face resumatul pertractărilor, și arată care e convingerea sa, făcând totodată o propunere mijlocitoare.

Față de aceasta nouă propunere d. dr. Nicolae Vecerdeea o retrage pe a sa, și s'o însușește pe a președintelui, care de asemenea să alătură la procesul verbal sub P. 2.

D. O. C. Tăslăuanu în fața acestei propuneri dă alăturata declarație în scris, și părăsește juriul.

D. dr. Lucian Borcia declară: „În urma retragerii dlui O. C. Tăslăuanu, ne mai fiind juriul complet, nu'l mai poate considera de competent să se pronunțe în afacerea aceasta, de aceea față de propunerea dlui dr. Vecerdeea susținându-și părerea, că rezultatul cercetărilor dovedește pe deplin nevinovăția dlui O. Goga, iar factorul afară de juriu care a intervenit în cercetare nu alteriază acest rezultat, e necesitat de a se abține dela desbaterea și hotărîrea ulterioară“.

În urma retragerii dlui Octavian C. Tăslăuanu și a declarațiunii dlui dr. Lucian Borcia, juriul discompletându-se și a-nume lipsind cu totul reprezentanții uneia din părțile interesate, nu mai poate aduce nici o hotărîre și își consideră misiunea de încheiată.

Acest proces verbal și adnexele sale se vor păstra la președintele, care la cerere le va extrada părților care le-a produs. Brașov în 21/8 ianuarie 1912.

Andrei Bârseanu m. p. Dr. A. Venter m. p. președ. juriului.

Dr. N. Vecerdeea m. p. Dr. Lucian Borcia m. p.

Adaus.

La punctul I c. este a se intercala, că d. dr. Nicolae Vecerdeea a prezentat și o declarațiune din partea dlui dr. Iuliu Maniu de dato Blaj 19 l. c. în care să dau informațiuni asupra convorbirei avute de d-sa și de d. dr. Alexandru Vaida în decursul campaniei electorale din 1910, cu d. Iosif Kristóffy, fost ministru de interne.

Această declarație încă să alătură la procesul verbal.

Andrei Bârseanu m. p. Dr. Venter m. p.

Dr. N. Vecerdeea m. p. Dr. Lucian Borcia m. p.

Pentru conformitate cu originalul. Sibiu, 13/26 ianuarie 1912.

Andrei Bârseanu

1. Interviewul d-nului Sever Bocu cu domnul Kristóffy József.

Folyó év január hó 10-én megjelentem Kristóffy József, ur, v. b. t. t. volt belügymiszter, országgyűlési képviselő lakásán (Budán, Pauler

utca 21) s az alant sorolt kérdésekre kértem tőle felvilágosítást. Ő Excelenciája szives volt az általam föltett kérdésekre következőleg válaszolni:

— Egy kényes természetű megbízatásban jöttem Kegyelmes urhoz. Mielőtt azonban előadnám, engedje meg, Kegyelmes uram, hogy egy kérdést intézzek: Ismeri, Excellenciád, Goga Oktaviánt?

— Ismerem, itt járt nálam másfél év vagy két év előtt, ott ült azon a széken a hol Kegyed ül most.

— Hogy néz ki ez a Goga Oktavián?

— Magas, barna, kissé szikár, pregnáns arcz-kifejezésű. Fekete bajusza van.

— Tévedés lehet a személyben, mert Goga nem az akit a Kegyelmes ur leir.

— Az lehet, de az illető, Goga Oktaviánnak adta ki magát.

— És mit beszélt ez a bizonyos Goga Oktavián, Kegyelmes Urral?

— Föl jött hozzám ajánlani egy aradmegyei kerületet, ha jól emlékszem a jászashelyi kerületet, azt mondván, hogy legfeljeb 20,000 koronába fog kerülni. Értésült ő is arról hogy nem kandidáltak engem a bogsai kerületben s helytelenitve ezt, azt mondta, hogy lépjek fel a jászashelyi kerületben.

— Mást nem mondott.

— Nem.

— Tárgyalt-e Kegyelmes Ur többször is ezzel a Gogával?

— Nem. Csak akkor egyszer láttam s akkor is nem tárgyaltunk más dolgot.

— Igaz az, Kegyelmes Uram, hogy ez a Goga Oktavián megjelent volna Kegyelmes Urral, azon időben, amidőn a román komité vezéreibei békétárgyalásokat folytattak a kormányval és a következőket mondta volna Kegyelmes urnak, akinek közvetítő szerepe volt a kormány és a román komité között:

A párt fiatal elemei elégedetlenek a vezérlőbizottság embereivel és a kormányval ahelyett, hogy az eddigi vezérekkel tárgyaljon, akik nem érdemesek a bizalomra, a vezetése alatt (Goga) álló csoporttal kellene az összeköttetést keresni, úgy a demokratikus, valamint az általános választójog szempontjából?

— Egy szó sem igaz. Ő felajánlotta nekem a jászashelyi kerületet, ebből állott az egész beszélgetésünk.

— Kegyelmes Uram, emlékszik-e, hogy én 1910. évi július hó végével, tehát jó későn a választások után jártam Kegyelmes Urral, megkérve hogy a sajtópörömben kegyelem kieszközlése végett, egyenesen a kabinetirodánál méltóztatnék érdeklőmben interveniálni.

— Hogy ne emlékeznék.

— Nem tetszik talán engem összetéveszteni Gogával?

— Dehogy hiszen Bocu urat nagyon jól ismerem, régebb idő óta, már hogy tévesztem őse. Emlékszem jól mikor nálam járt a sajtópöre ügyében. Ismerem különben az egész ügyet amiben jár, ugy-e a Vajda Sándor és Goga Oktavián közti konfliktusról van szó, elég sajnós hogy a román urak ilyen személyeskedésekkel töltik az idejüket, a helyett hogy népük érdekében munkálkodnának.

Boku Szevér urral folytatott ezen beszélgetést írásban foglalva azon feltétellel írtam alá, hogy az csak magánhasználatra szolgálhat és nyilvánosságra nem hozható.

Kistóffy József, s. k.

Traducere:

In 10 ianuarie m'am prezentat la locuința din Buda strada Paula a d-lui Iosif Kristóffy, consilier intim, fost ministru de interne, deputat dietal și am cerut dela dânsul deslușiri la întrebările mai jos înșirate:

Excelența Sa a avut amabilitatea să răspundă precum urmează la întrebările puse din partea mea:

Am venit la Excelența Voastră dintr'o încredințare delicată. Dar înainte de a o expune să-mi permițeti o întrebare:

— Cunoașteți excelența Voastră pe Octavian Goga?

— Il cunosc: A fost pe la mine înainte cu un an și jumătate sau doi ani, a stat pe scaunul pe care șezi d-ta acuma.

— Ce înfățișare acest are Octavian Goga?

— Înalt, brunet, fața puțin uscățivă, marcată. Are mustața neagră.

— Poate să fie o greșeală în ce privește

persoana, deoarece Goga nu e acela pe care î-l descrieți excelența Voastră.

— Se poate. Dar respectivul s'a dat drept Octavian Goga.

— Și ce-a vorbit acest pretins Octavian Goga cu excelența Voastră?

— A venit la mine să-mi ofere un cerc din comitatul Aradului, dacă-mi aduc bine aminte cercul Iosășelului, zicând că va costa cel mult 20.000 cor.

Avea și dânsul informații că nu m'au candidat în cercul Bocșei, și desaproband acest lucru, mi-a spus să candidez în cercul Iosășelului.

— Alțeva n'a zis?

— Nu.

— Ați tratat Excelența Voastră de mai multe ori cu acest Goga?

— Nu. L'am văzut numai atunci o singură dată, și și atunci n'am vorbit despre alt lucru.

— E adevărat, Excelență, că acest Octavian Goga, s'ar fi prezentat la Excelența Voastră în vremea, când șefii comitetului național român, erau în tratative de pace cu guvernul și v'ar fi spus următoarele Excelenței Voastre, care a-ți avut un rol de mijlocitor între guvern și comitetul românesc:

Elementele tinere ale partidului sunt nemulțămite cu oamenii din comitet, și guvernul în loc să trateze cu șefii de până acum, cari nu sunt vrednici de încredere, ar trebui să caute legături cu grupul ce stă sub conducerea dânsului (a lui Goga), atât din punct de vedere democratic cât și a votului universal.

— Nici un cuvânt nu-i adevărat. El mi-a oferit cercul Iosășelului. Asta a fost toată conversația noastră.

— Excelența voastră Vă mai aduceți aminte, că eu am fost la Excelența Voastră, pe la sfârșitul lunii iulie 1910, așadar, destul de târziu după alegeri, rugându-vă să binevoiți a interveni în favoarea mea de drept în cabinetul imperial pentru a-mi mijloci o grațiere în procesul meu de presă?

— Cum să nu-mi aduc aminte.

— Nu cumva mă confundați pe mine cu Goga?

— De unde?

Doar te cunosc foarte bine dle Bocu, de mai multă vreme. Cum te-aș putea confunda? Imi aduc foarte bine aminte când ai fost la mine în cauza procesului de presă.

Cunosc de altfel întreaga afacerea asta. Nu-i așa, că este vorba de conflictul dintre Alexandru Vaida și Octavian Goga. E destul de regretabil, că domnișii români își petrec vremea cu astfel de chestiuni personale, în loc să lucreze în interesul poporului lor.

*

Această conversație avută cu d. Sever Bocu o fixez în scris și o subscriu cu condiția că e numai pentru trebuință particulară și să nu fie dată publicității.

Kristóffy József.

2. Nyilatkozat.

Mai napon megjelenén nálam Goga Oktavian író, Octavian C. Tászlánu, a román közművelődési egyesület titkára és dr. Kozmutza Béla orvos kiséretében, kijelentem, hogy Goga Oktavian urat addig nem láttam és vele soha semmiféle politikai tárgyalásokat nem folytattam.

Igaz, hogy az 1910. évi választások alkalmával megjelent nálam egy bizonyos egyén aki Goga Oktaviánnak adta ki magát és egy aradmegyei kerületet, ha jól emlékszem a jászahelyit, ajánlotta fel azt mondván, hogy legfeljebb 20.000 koronába fog kerülni és helytelenítette, hogy a boksai kerületben nem kandidáltam.

Ezen állítólagos Gogával, ki magas termetű és kinek barna, kissé szikár, pregnáns arcz kifejezése és fekete bajusza van, egyébről nem beszéltem és így a nekem tulajdonított más állítások nem felelnek meg a valóságnak.

Magánhasználatra aláírom.

Budapest, 1912. évi január 12-én.

Tanúk: Magánhasználatra aláírtam:

Oct. C. Tászlánu s. k. Kristóffy József s. k.
Adalbert Kozmutza s. k.

Traducere:

Prezentându-se astăzi la mine d. Oct. Goga, scriitor, însoțit de d-ii: Oct. C. Tászlánu secretarul Asociației culturale române și dr. Albert Cosmutza medic, declar că pe d. Octavian Goga până acum nu l-am văzut și că n'am avut cu dânsul nici un fel de tratative politice.

E adevărat, că în anul 1910 pe vremea alegerilor s'a prezentat la mine un oarecare individ, care s'a dat drept Octavian Goga și mi-a oferit un cerc din comitatul Aradului — dacă îmi aduc aminte al Iosășelului, — spunând că va costa cel mult 20.000 cor.; și a desaprobat că nu m'au candidat în cercul Bocșei.

Cu acest pretins Goga, care e de statură înaltă și care are față brună puțin uscată, expresiune a feții pregnantă și mustață neagră, n'am vorbit despre altceva și astfel alte afirmațiuni atribuite mie nu corăspund adevărului.

Budapesta. 12 ian. 1912.

Kristóffy József m. p.

Martori:

Octavian Tászlánu m. p. Ad. Cozmutza m. p.
(Din „Tribuna“).

IX.

Propunerile însemnate cu P1 și P2 și alăturate la procesul verbal din 21 l. c. sunt cele publicate în nrul 7 al „Gazetei Trans.“, având a se adăuga la finea fiecăreia din ele:

la P1:

„Brașov în 21 ian. 1912.

Dr. Vecerdeea m. p.,

la P2: „Brașov, 21/I 1912.

Dr. Vecerdeea m. p.,

Pentru conformitate cu adevărul:

Sibiu, 13/26 ian. 1912.

Andrei Bărseanu m. p.

Ad. IX.

1. Propunerea d. lui dr. Nicolae Vecerdeea:

Ascultând rapoartele d-lor Oct. C. Tászlánu și dr. A. Venter, delegații esmiși din ședința sa dela 3 l. c. și luând act de informațiile și dovezile prezentate din ambele părți juriul le-a examinat și le-a apreciat conștient și apoi în baza acelor a luat următoarea hotărîre:

a) A constatat, că d. dr. Alexandru Vaida-Voevod a întărit și prin acte notariale autenticitatea dovezilor sale.

b) A constatat, că procedura de dovedire ordonată la 9 l. c. a fost zădărnicită prin ingerența necerută din partea juriului și absolut inoportună a d-lui Sever Bocu, cunoscutul director al ziarului „Tribuna“ din Arad, în mod așa de hotărîtor, încât juriului îi este absolut imposibil să lămurească și chestiunea d-lui O. Goga prin dovezi necondiționat acceptabile și cu atât mai puțin să o decidă prin un verdict al său.

Astfel juriul declinand dela sine chestia d-lui O. Goga, consideră încheiată și terminată întreaga sa misiune.

2. Propunea d-lui Andrei Bărseanu, președintele juriului:

Intervenind în cercetare un factor afară de juriu și neobservându-se procedura de cercetare hotărîută în ședința din 9 l. c. — juriul se vede în imposibilitate a se pronunța asupra vinovăției sau nevinovăției d-lui O. Goga și astfel consideră misiunea sa ca încheiată.

(Notă: La această propunere s'au alăturat și membrii juriului dr. N. Vecerdeea și A. Venter. R. R.)

X.

Raportul dlui A. Venter.

Onorat Juriu!

Pe baza hotărîrii luate în procesul verbal din 9 ianuarie am plecat la Budapesta spre a conlucra cu d. Tászlánu în sensul precum dispune hotărîrea sus menționată.

Această conlucrare trebuia să constea în o vizită la d. Kristóffy împreună cu d. Tászlánu, cu scopul ca să se stabilească din partea delegaților juriului de a impresii nemijlocit câștigate, cine a umblat la d. Kristóffy. Această vizită ar fi avut deci numai atunci un sens, dacă d. Kristóffy ar fi ramas prealabil neinformați și neinfluențat de ni-

menea, ceea ce notez spre justificarea purcederei mele.

Sosind la Budapesta am căutat o întâlnire cu d. Tászlánu, care a avut loc înainte de amiază.

Mare a fost însă mirarea mea, când mi-a comunicat însuși d. Tászlánu, că d. Sever Bocu a umblat deja cu o zi înainte la Kristóffy și l-a întrebat detaliat asupra acelei împrejurări, care trebuia să o deslușască delegații juriului procedând împreună.

Imediat am declarat dlui Tászlánu, că pe mine mă atinge în mod foarte străin știrea aceasta și mă voi gândi asupra ei; dar d. Tászlánu m'a asigurat, că între d. Goga și d. Sever Bocu nu este nici o legătură și ultimul a procedat la inițiativa proprie. În vederea acestei asigurări am și stabilit cu d. Tászlánu, ca să binevoiască a esopera dela d. Kristóffy o audiență și să-mi facă cunoscut ora și locul audienței.

Dupăce m'am depărtat dela d. Tászlánu, am aflat însă dela domnul dr. Ioan Garoiu, care se află de prezent la Budapesta, că d. Tászlánu și d. Goga au fost văzuți în decursul zilei de 11 ianuarie în mai multe rânduri împreună cu d. Sever Bocu, conferind laolaltă, prin urmare că există o legătură între d-lor, am ajuns la convingerea, că umblarea d-lui Sever Bocu la d. Kristóffy este o violare evidentă a opreliștei hotărîte în procesul verbal din 9 ian. Am ajuns mai departe la convingerea, că prin aceea, că d. Bocu s'a dus la Excel. Kristóffy și l-a interviewat în chestii a căror deslușire a fost scopul delegaților, s'a creat un fapt accomplit, prin care s'a zădărnicit îndeosebi posibilitatea aceea, că delegații să poată câștiga dela d. Kristóffy deslușiri libere de orice influență străină și prealabilă, căci acesta a fost scopul delegației.

Am adresat d-lui Tászlánu epistola în copie aici adnectată și m'am reîntors imediat acasă.

Textul scrisoarei este următorul:

Budapesta, 12 ianuarie 1912

Stimate domnule Tászlánu!

„In procesul verbal luat la 9 ianuarie 1912 de juriul ales în afacerea articolului d-lui dr. Alexandru Vaida apărut în „Românul“, se cuprinde următoarea dispozițiune:

Până la terminarea cercetării atât d. Alexandru Vaida, cât și d. Octavian Goga să fie invitați, a nu face independent nici un demers în această chestiune.

În consecință am avut înțelesul, că d-voastră vă veți înapoia la Sibiu și veți pleca numai atunci la Budapesta, când am obținut o audiență la domnul politician maghiar din chestiune.

Mai departe tot în numitul proces verbal se cuprinde și dispoziția, că „delegații vor face toate demersurile împreună“.

Cu toate acestea eu sosind aici, am aflat chiar din comunicarea d-voastră, că ați plecat la Arad și ați venit cu d. Bocu și cu d. Goga la Budapesta și aici d. Bocu s'a dus fără știrea, fără învoirea și în absența mea și a delegaților, la excelența cunoscută și a conferit cu dânsul detaliat asupra chestiunii pendinte, a cărei discutare era oprită prin hotărîrea juriului, ceea ce eu privesc de o flangrantă violare a opreliștei și instrucției impusă din partea juriului, chiar în urma propozițiunii d-voastră.

Acest demers deci mă silește în vederea suscitatorilor hotărîri, să fac raport despre toate acestea juriului, care m'a exmis și până la hotărîrea juriului, să suspend conlucrarea cu d-voastră în această afacere, rezervându-mi însă, de sine înțeles, dreptul de a face demersurile, pe care le voi găsi de necesare pentru a informa juriul.

Primiți, vă rog, asigurarea deosebitei mele stime.

Înainte de a încheia acest raport îmi comunică d. Tászlánu într'o scrisoare datată din Budapesta, că d-lui a fost singur, luând cu sine pe d. A. Cosmuța și pe d. Goga la Ex. Kristóffy.

După părerea mea aceasta încă este o

călcarea a instrucțiunilor juriului, căci d. Tăslăuanu după plecarea mea nu mai era îndreptățit de a merge singur, respective însoțit de o altă persoană la d. Kristóffy, ci datorită lui ar fi fost, să se întoarcă și d-lui și să aștepte deciziunea nouă a juriului.

Rog d-le președinte să binevoiți a lua la cunoștință raportul meu și în urma acestuia a chema juriul.

Primiți Vă rog asigurarea deosebitei mele stime și considerațiuni

Brașov, la 14 ian. 1912.

Dr. Venter m. p.

XI.

Raportul adițional al d-lui dr. Venter.

Onorat juriu!

Ca bărbat de încredere al d-lui dr. Alexandru Vaida-Voevod, exmis în calitate de delegat al juriului la Budapesta, țin de datoria mea să aduc la cunoștința on. juriu următoarele:

Înainte de constituirea juriului, după ce d. A. Vaida prezentase d-lor dr. L. Borcia și O. C. Tăslăuanu scrisorile d-lor M. Hodza și A. Szakolezai, d. Tăslăuanu a declarat, că s'ar putea, ca d. Kristóffy să-l fi confundat pe d. O. Goga cu d. Sever Bocu, directorul „Tribunei”, care a fost în repetite rânduri pe la d. Kristóffy pe vremea alegerilor.

D. dr. Vaida a oferit să plece împreună cu d-nii Tăslăuanu și dr. L. Borcia la Pesta.

D. Goga să fie avizat să plece și d-sa, ca împreună cu bărbatii săi de încredere și cu d. Vaida să se prezinte la d. Kristóffy, fără a-l aviza mai înainte, și să ceară dela dânsul, confruntându-l cu d. Goga, să constate dacă d. Goga a fost la d. Kristóffy ori nu. D. Tăslăuanu a refuzat acest ofertă al d-lui dr. Vaida sub cuvânt, că d. Goga nu-și mai poate amăna intrarea în temniță și că și de altcum s'ar putea întâmpla, ca d. Kristóffy înșelându-l memoria, să creadă, că în adevăr d. Goga a fost la el, o eventualitate, la care d. Tăslăuanu declară că nu voiește să-l expună pe d. Goga.

Propunerea făcută de d. dr. Vaida, ca să-i fie prezentate d-lui Kristóffy amestecate mai multe portrete de ale d-lui O. Goga, în diferite poze, cât și portrete de ale d-lui Sever Bocu, și de ale altor tineri, rugându-l să arate, care persoană a fost la dânsul, de asemenea a fost refuzată de d. O. C. Tăslăuanu cu motivarea, că d. Kristóffy ar putea eventual să greșească și să arate tocmai portretul d-lui O. Goga, ca pe acela al persoanei care fusese la d-sa.

D. O. C. Tăslăuanu va binevoi a nu tăgădui aceste fapte, iar d. dr. L. Borcia va binevoi a le confirma.

Acordul statorit în 9 ianuarie st. n. a. c. cu d. Tăslăuanu a fost, ca d-sa scriind d-lui Ciocan, să-l roage ca delegații juriului să fie primiți cât decurând de d. Kristóffy. Mai departe ca îndată ce d. Tăslăuanu în calitate de delegat al juriului va fi primit avizul, că în care zi și la ce oră va putea d. Kristóffy primi delegații juriului, d. Tăslăuanu va avea să înștiințeze despre aceasta pe bărbatii de încredere ai d-lui dr. A. Vaida. Plecând unul dintre aceștia, se va întâlni, la Copșa-mică, cu d. Tăslăuanu și sosind la Budapesta se vor prezenta amândoi la d. Kristóffy adresându-i întrebările statorite de juriu în procesul verbal dto 9 ianuarie st. n. 1912 (Punct a).

D. Tăslăuanu a propus și juriul a primit cu unanimitate hotărârea principală, de importanță hotărâtoare pentru corectitatea procedurii și pentru asigurarea posibilității constatării vinovăției ori nevinovăției d-lui O. Goga, că: „delegații vor face toate aceste demersuri împreună”. Mai departe ca: „până la terminarea cercetării atât d. dr. A. Vaida-Voevod, cât și d. Oct. Goga, să fie invitați a nu face independent nici un demers în aceasta chestiune, ci să răspundă numai la întrebările ce le vor pune delegații”.

D. Tăslăuanu în loc de a pleca la Sibiu, conform declarației sale, a mers în 10 l. c. deadreptul la Arad și de acolo, întâlnindu-se cu d. Goga, la Budapesta. D. Sever Bocu, directorul „Tribunei”, a alergat de asemenea la Budapesta.

În 10 l. c. d. S. Bocu s'a prezentat la d. Kristóffy exoperând dela acesta o declarație, că Dsa nu-l cunoaște pe d. Oct. Goga, că acel Goga, care a fost la d. Kristóffy nu este d. O. Goga, ci altcineva. Este de remarcat faptul semnificativ, că d.

Kristóffy a făcut aceasta declarație de dragul d-lui Bocu, cu toate că pe d. O. Goga afirmativ pe atunci, în 11 l. c. încă nu avuse ocazie să-l cunoască în persoană!

Sosind eu în 12 l. c. la Budapesta, d. C. Tăslăuanu mi-a comunicat manopera d-lui Bocu, descrisă mai sus, ca un ce, desine înțeles. În urma acestui demers de ilicită și necorectă cooperare a d-lui Goga cu d. Bocu, care în contra hotărârilor au făcut uz de samsarlicurile d-lui S. Bocu în forma unei intervenții anticipate de d. Bocu *peste capetele delegației juriului*, la d. Kristóffy în *favorul d-lui Oct. Goga*, — am adresat d-lui Tăslăuanu scrisoarea (3). Intervenția d-lui Bocu la d. Kristóffy nu va nega-o desigur nici d. Tăslăuanu, dar ea găsește confirmare și în actul notarial (4). Silit astfel prin procedura și prin demersurile d-lor Bocu și Goga, am ținut să câștig informații exacte, referitor la mahinațiunile ulterioare ale acestor d-ni și astfel am onoare a vă refera următoarele:

D. Tăslăuanu împreună cu d. O. Goga și cu d. dr. A. Cosmuța s'au prezentat în 12 l. c. seara la d. Kristóffy; că d. Kristóffy a fost preparat prin d. Bocu, rezultă din faptul, că d-sa, *cu toate că până atunci nu i-a văzut nici când pe d-nii Tăslăuanu și Cosmuța și afirmativ nici pe d. Octavian Goga*, când d. Tăslăuanu i-a prezentat textul unei declarații, pe care d-sa o aduse în buzunar gata scrisă, a cerut numai ca să fie omis pasajul final, care conținea unele citate, din scrisorile alăturate sub 5 și 6. Iar *copiind d. Tăslăuanu din manuscrisul pregătit de d-sa mai înainte textul alăturat sub VIII/2.*

D. Kristóffy nu a ezitat să-l iscălească „pentru întrebuintare privată”.

Prin documentul alăturat sub XIII/7 se confirmă cu desăvârșire, peste orice discuție aceste proceduri.

Că d. S. Bocu nu a putut proceda fără să fi dispus de informații exacte despre cele petrecute în sinul juriului, și că a procedat cu știrea și din încredințarea d-lui Goga, rezultă nu numai din logica desfășurării evenimentelor, nici atât din faptul că vineri în 12 c. cei trei domni au petrecut împreună și au asistat pe galerie la ședința camerei, iar seara d. Goga și Tăslăuanu sau prezentat apoi fără d. Bocu, la d. Kristóffy, ci rezultă mai cu seamă din faptul, că *d. Bocu numai primind dela d. O. Goga informații cu privire la hotărârile juriului deja în 11 l. c., deci a doua zi după terminarea ședinței juriului* (la 9 ore seara în 9 l. c.) și în ziua proxima după vizita d-lui Tăslăuanu la Arad, a putut să se prezinte la d. Kristóffy și să expereze fără ca d. Kristóffy măcar să-l fi văzut de data aceea pe d. Goga, care nu era de față — declarația că nu-l cunoaște pe d. O. Goga, — precum rezultă din cele comunicate mie de d. Tăslăuanu în café Jägerhorn în 12 l. c.

Onorat Juriu! Din toate cele înșirate rezultă, că d-nii O. C. Tăslăuanu și d. O. Goga prin demersurile lor au violat în mod flagrant hotărârile juriului. Aceste hotărâri au fost luate nu în interesul d-lui dr. A. Vaida Voevod, căci desăvârșita bună credință și irreproșabila autenticitate a informațiilor d-lui dr. A. Vaida Voevod au fost cu unanimitatea voturilor în ședința juriului din 9 l. c. stabilite. Aceste hotărâri au fost luate de noi cu să-i oferim, chiar depășind limita sferei noastre de competență d-lui Goga posibilitate, de a-și putea în mod corect și irreproșabil dovedi nevinovăția. Dacă d. O. Goga se știa nevinovat, și dacă d. Tăslăuanu era convins, că d. Goga nu a fost pela d. Kristóffy, atunci d-lor nu ar fi avut nici o trebuință să nesocotească hotărârile juriului, și se violeze fără nici un scrupul aceste hotărâri de o parte prin faptul că d. Sever Bocu ca intermediar a stors dela d. Kristóffy în prețuia prezentării d-lui O. Goga la d. Kristóffy o declarație a acestuia, la aparență favorabilă d-lui O. Goga, și de altă parte, că d. Tăslăuanu a mers fără de mine și cu o declarație pregătită înainte la d. Kristóffy.

Faptul, că d-nii O. Goga și d. O. C. Tăslăuanu au divulgat rezultatul obținut de d. Bocu la d. Kristóffy, și cu o zi mai târziu obținut și de d-lor în urma protecției d-lui Bocu, astfel încât în numărul din urmă al „Telegrafului Român” s'a dat în vileag acel rezultat, constituie de asemenea o izbitoare violare și o prejudecare a hotărârilor juriului, o procedură cu desăvârșire ilicită, unilaterală și contrară obligamentelor impuse partidelor, cât și delegației juriului prin hotărârile una-

nime ale juriului circumscrise în procesul verbal din 9 l. c.

Drept aceea On. Juriu să binevoiască a constata că procedura și demersurile d-lui O. Goga confirmă premisa vinovăției d-lui O. Goga.

Onoratul Juriu să binevoiască a hotări că d. dr. A. Vaida-Voevod a oferit d-lui O. Goga constituirea juriului numai spre a constata autenticitatea ori netemeinicia informațiilor sale. Autenticitatea și temeinicia informațiilor d-lui A. Vaida au fost constatate din partea On. Jur. în ședința din 9 l. c.; totuși stăruesc ca din nou să se constate pe baza documentelor depuse, că d. dr. A. Vaida Voevod în modul cel mai irreproșabil și bazat pe documente cu desăvârșire doveditoare a probat pe deplin autenticitatea și temeinicia informațiilor sale.

Dr. A. Venter.

XII.

Declarația d-lui Milan Hodza.

Nyilatkozat.

Mult hét péntekén közölte velem Kristóffy J. v. b. t. t. ur, hogy az előtte való napon, csütörtökön, január 11-én Goga ügyben nála járt Boku Sever aradi szerkesztő. Kivel való beszélgetés után közösen megállapították, hogy az annak idején Kristóffy József v. b. t. t. urnál járt egyén Gogával nem azonos. Kristóffy József v. b. t. t. ur továbbá azt is közölte velem, hogy Boku Szevér ur Kristóffy József v. b. t. t. urnak ily értelmű nyilatkozatát megfogalmazta s az iránt kért felhatalmazást, hogy azt interview gyanánt közzé tehesse. Ezt Kristóffy József v. b. t. t. ur megtagadta, ellenben annak magánaton való felhasználását megengedte s a nyilatkozatot aláírta.

Budapest, 1912, január 19.

Hodza Milan, m. p.
főszerkesztő, volt ország. képviselő.

Az általam folyó évi 102 ügyszám alatt felvett jegyzőkönyv alapján ezennel tanusítom, hogy az általam személyesen ismert Hodza Milan ur, főszerkesztő, budapesti lakos (II. Margit-körút 2 szám.) ezen nyilatkozatot mai napon előttem sajtókezelték irta alá.

Kelt Budapesten ezerkilencszáz tizenkettő évi január hó tizenkilencedik (19) napján.

Dij és hg. 2 k, 50 f.

Dr. Cottely,
kir. közjegyző.

Declarațiune.

Vineri săptămâna trecută Josif Kristóffy consilier intim mi-a comunicat, că o zi mai înainte Joi, în 11 ianuarie, Sever Bocu redactor din Arad a fost la dânsul în afacerea Goga și după convorbirea cu acesta împreună au stabilit, că individul, care la timpul său a umblat la Josif Kristóffy consilier intim, nu este identic cu Goga. Consilierul intim Josif Kristóffy mi-a mai comunicat, că Sever Bocu a conceput declarațiunea în acest sens a d-lui consilier intim Kristóffy și a cerut dela dânsul inpuțernicire, ca s'o poată publica în formă de interview. Consilierul intim Josif Kristóffy a denegat aceasta, dar a permis folosirea ei în cale privată și a scris declarațiunea.

Budapesta, 19 ianuarie 1912.

Milan Hodza, m. p.
șef-redactor, fost deputat dietal.

Observare: Observăm, că datul de 11 ianuarie este greșit, căci, după cum rectifică chiar „Tribuna” în numărul său 12 din 1912 (15/28 ianuarie) d. Sever Bocu a fost la d. Kristóffy nu joi 11 în ianuarie nou, ci mercuri la 10 ianuarie n., cum se învederează și din interviewul iscălit de domnul Kristóffy.

Redacția „Românului”.

XIII.

Declarația d-lui Milan Hodza, prin care își susține scrisoarea de sub p. V.

Nyilatkozat.

Csatolt levelemet teljes tartalomban fenntartom és annak valódiságát minden egyéb nyilatkozattal szemben igazolom. Tény, hogy Kristóffy Józ-

zsef v. b. t. t. ur nekem úgy nyilatkozott, a mint a levélben megírtam.

Semmi kétségem sincs abban az irányban, hogy Kristóffy József v. b. t. t. úr abban a feltétlen meggyőződésben nyilatkozott nekem, hogy Gogával a költővel folytatott beszélgetést és természetesen az iránt sincsen semmi kétség, hogy Kristóffy József v. b. t. t. ur velem csak a valódi fel fogását közölte.

Budapest, 1912 január 19.

Hodza Milán m. p.
főszerkesztő, volt országgyűlési képviselő.

Az általam folyó évi 103 úgyszám alatt felvett jegyzőkönyv alapján ezennel tanusítom, hogy az általam személyesen ismert Hodza Milán ur, főszerkesztő, budapesti lakos (II. Margit körút 2 szám) ezen nyilatkozatot mai napon előttem sajátkezűleg írta alá.

Kelt Budapesten ezerkilencszáz tizenkettő évi január hó tizenkilencedik (19) napján.

Dij és bg. 2 k. 50 f.

Dr. Cottely m. p.
kir. közjegyző

Declaratiune.

Epistola alăturată o susțin în întreg conținutul ei și atestez veritatea ei față de oricare altă declarațiune. E fapt, că d. consilier intim Iosif Kristóffy s'a declarat față de mine așa, după cum am scris în scrisoarea mea.

N'am nici o îndoială în aceea privință, că d. consilier intim Iosif Kristóffy mi-s'a declarat în aceea necondiționată convingere, că a avut convorbire cu poetul Goga și firește nu este îndoios nici aceea, că d. consilier intim Iosif Kristóffy mi-a comunicat mie părerea sa adevărată.

Budapesta, 19 ianuarie 1912.

Milan Hodza m. p.
șefredactor, fost deputat dietal.

XIV.

Declaratiunea dlui dr. Árpád Szakolczai, prin care susține cuprinsul scrisorii de sub p. VI.

Nyilatkozat.

A csatolt levél tartalma teljesen megfelel a tényeknek és azt egész terjedelmében fentartom kijelentvén, hogy Kristóffy József Ő Excellentiája határozottan Goga Oktavian látogatásáról beszélt velem és így nem volt lehető azon benyomás, hogy Goga helyett tévesen más egyénnel beszélt.

Budapest 1912 Január 19.

Dr. Szakolczay Árpád
ügyvéd.

Az általam folyó évi 104' úgyszám alatt felvett jegyzőkönyv alapján ezennel tanusítom, hogy az általam személyesen ismert dr. Szakolczai Árpád úr ügyvéd budapesti lakos (Fürdő utca 1 szám), ezen nyilatkozatot mai napon előttem sajátkezűleg írta alá.

Kelt Budapesten ezerkilencszáz tizenkettő évi január hó tizenkilencedik (19) napján.

Dij és bélyeg 2 k. 50 f.

Dr. Cottely Géza m. p.
kir. közjegyző.

Declaratiune.

Cuprinsul scrisorii alăturată corăspunde pe deplin faptelor și o susțin în întregime ei declarând că Excelența Sa d. Iosif Kristóffy a vorbit cu mine hotărât despre vizita lui Octavian Goga și astfel nu a fost cu puțință acea impresiune, că din greșală în locul lui Goga să fi vorbit cu alt individ.

Budapesta, 19 ianuarie 1912.

Dr. Szakolczai Árpád m. p.
advocat.

XV.

Declarația d-lui dr. Cosmuța.

Nyilatkozat.

Alólírott a valóságnak megfelelően igazolom és tanusítom a következő tényeket:

Körülbelül folyó hó 12-én felkértem Goga Oktavian részéről, hogy egy fontos becsületbeli ügyben menjek velök tanuskodni Kristóffy József urhoz.

Kérésüknek eleget tettem. Goga és Taslauanu urakkal együt fölmentem Kristóffy Józsefhez, itten

rövid bevezető nyilatkozatok után nevezett urak egyike úgy emlékszem Taslauanu ur kivett a zsebéből egy kész nyilatkozatot, azt felolvasta és kérte Kristóffy József urat, hogy azt írja alá.

Kristóffy József ur a nyilatkozat utolsó paraszát, mintán úgy vélte hogy az a dolog érdeméhez nem tartozik kifogásolta és ezért ezt nem akarta aláírni.

Ennek folytán Taslauanu ur eme rész kihagyásával újból leírta a nyilatkozatot, amelyet azután Kristóffy József ur előttem aláírt.

Budapest 1912 jan. 18.

Miháli Tivadar és Erdély János dr. urak kivánságára e nyilatkozatot aláírtam.

Előttünk: Dr. Kozmutza.
Dr. Erdély János.
Dr. Miháli Tivadar.

Românește:

Declarațiune.

Subscrisul în conformitate cu adevărul adevăresc și atestez următoarele:

Cam în 12 l. c. am fost rugat din partea d-lui Octavian Goga, ca într'o importantă afacere de onoare să merg cu dânsul ca martor la d. deputat Iosif Kristóffy.

Am satisfăcut cererei lor. Dimpreună cu dd. Goga și Taslauanu m'am dus la d. Iosif Kristóffy, aici după declarațiuni scurte introductive unul dintre numiții domni, așa-mi aduc aminte, d. Taslauanu a scos din buzunar o declarațiune gata, a cetit-o și l-a rugat pe d. Iosif Kristóffy, ca s'o subscrie.

D. Iosif Kristóffy a excepționat pasajul din urmă al declarațiunii, deoarece a fost de părere, că acela nu se ține de meritul afacerii și acela nu a voit să-l subscrie.

Astfel d. Taslauanu omițând acest pasaj a scris din nou declarațiunea, pe care apoi d. Iosif Kristóffy a iscălit-o înaintea mea.

Budapesta, 18 ianuarie 1912.

La dorința d-lor Teodor Mihali și dr. Ioan Erdélyi am subscris această declarațiune. Înaintea noastră: Dr. Kozmutza m. p.
Dr. Ioan Erdélyi m. p.
Dr. Teodor Mihali m. p.

XVI.

Declarație.

Subsemnatul, luând astăzi parte la desbaterile juriului constituit pentru a lămuri conflictul dintre d-nii dr. Al. Vaida-Voevod și Octavian Goga, și văzând că bărbații de încredere ai celui dintâiu nu voesc să iee o deciziune în ce privește nevinovăția d-lui Octavian Goga dovedită prin acte autentice, sunt silit a mă retrage din juriu și a nu mai lua parte la desbaterile lui, având convingerea că juriul vrea să evite a constata adevărul.

Brașov, 21 ianuarie 1912.

Oct. C. Tasluanu, m. p.

Pentru conformitate cu originalul:
Sibiu, 13/26 ianuarie 1912.

Andrefu Barseanu m. p.

XVII.

Declaratiune.

Având, în decursul campaniei electorale din 1910, o întrevedere cu excelența sa domnii Kristóffy József fost ministru de interne, acesta dorind a ne îndupleca să încheiăm un pact electoral cu guvernul maghiar — a spus, fiind de față și d-l dr. Alexandru Vaida-Voevod, următoarele:

„Dacă nu ve-ți face pact electoral, guvernul va fi silit să ia lupta cu toată energia în contra d-voastre și în acest caz ve-ți fi bătuti la alegeri. La d-voastră în partid sunt neînțelegeri!”

Contestând noi exactitatea informației domniei sale acesta ni-a reflecta următoarele:

„Abia cu câteva zile înainte de aceasta a fost la mine d-l Goga, poetul d-voastre și el mi-a spus, că generația tânără nu e multu-

„mită cu conducerea partidului. In deosebi ș-a exprimat nemulțumirea sa d-l Goga față de d-l dr. Mihali astfel încât eu (adece Kristóffy) a trebuit să'l liniștesc spunându-i, că d-l Mihali este un bărbat foarte de omenie și un politician capabil“.

D-l Kristóffy a făcut aceste declarații în mod atăt de hotărât, încât nu am putut avea nici o îndoială asupra faptului, că d-sa era convins, că a vorbit cu d-l Goga și că informațiile primite sunt exacte.

Blaș, la 19 ianuarie 1912.

Iuliu Mantu.

Documentele originale se află în posesiunea mea. Apelez la sentimentul de cavalerism și la onorabilitatea publicisticii noastre să înregistreze aceste documente.

Brașov, 27 ianuarie 1912.

dr. Alexandru Vaida-Voevod

Dizolvarea saborului croat. Deputații noului sabor n'au avut norocul să vadă deschiderea lui. Noul ban Cuvai, nou sabor voiește ceace înseamnă alte lupte și alte jertfe.

Intențiunile cu cari s'a dizolvat saborul și s'au hotărât noi alegeri, nu se pot cunoaște destul, se poate ști însă, că un ban de vederile antecesurului nu va putea să obțină prin alegeri o mai mare majoritate, dimpotrivă se crede, că mulți aderenți de ai lui Tomasich îl vor părăsi.

Prin două rescripte regale cu data de 25 ian. publicate într'o ediție specială, o foii oficiale și semnate de M. Sa, contele Khuen și banul Cuvai, se dizolvă saborul și se autorizează banul să facă noi alegeri.

Dacă e ca banul să ajungă la vre-un rezultat prin noile alegeri, căci altfel ele n'ar avea nici un rost, Croația se poate aștepta la alegeri cari vor întrece în atrocități pe cele precedente.

Dizolvarea camerei e foarte viu comentată în Croația. A produs însă mare consternare și indignare știrca despre arestarea deputatului Radics îndată după ce a apărut rescriptul de dizolvare a camerei.

Se crede, că și deputatul Pribecsevics Svetozar șeful partidului autonom va fi arestat odată cu pierderea imunității prin dizolvarea camerei.

Alegerile pentru sabor se vor face poate înainte de terminul legal de 3 luni.

Șefii opoziției sunt foarte liniștiți în fața noiei situații, ei sunt pregătiți pentru orice eventualități.

*

Impăratul și moștenitorul de tron despre Aehrenthal. Ziarului „Ceske Slovo“ scrie pe baza unei telegrame din Viena: In cercurile politice se vorbește, că moștenitorul de tron Francisc Ferdinand dela început și-a exprimat dorința, îndată ce Aehrenthal s'a bolnăvit, ca să se facă schimbare de persoană, în postul ministeriului de externe, dar a condamnat felul campaniei, contra lui Aehrenthal.

Tot din acele cercuri dela curte primește ziarul amintit știrca, că Majestatea Sa s'ar fi exprimat, când a fost vorba de Aehrenthal:

Până când trăiesc eu, în politica externă trebuie să rămână direcția veche și cu ea tripla alianță.

*

Aeroplane la marina austro-ungară. Conducerea marinei de rășboi va primi o sumă mai mare din bugetul pe 1912 pentru dezvoltarea aviației. E vorba de 20.000—25.000 cor. ca prima rată pentru completarea stațiunii aviatice în Pola și pentru cumpărarea de aeroplan pentru marină. În Pola se afla deja o stațiune aviatice, pentru a face probe, la care sunt detașati locotenenții din linia de marină Victor Klobucar și Wenzel Worecek.

Faptele dlui Iosif Sceopul

redactor la „Tribuna“ și secretarul sindicatului presei române din Ungaria și Transilvania

Un alt primenitor și selector al valorilor morale

Numai una

Motto: Ex uno disce omnes.

Publicăm aci o dare de seamă din „Münchener Neueste Nachrichten“ cu data 2 septembrie 1897, pagina 3, coloana 4. O publicăm mai întâi în originalul nemțesc. Iată-o:

Landgericht München I.

Privaturkundenfälschung. Wegen verschiedener Vergehen und Verbrechen befand sich gestern der Student der Archäologie und Architektur Josef Skeopul von Szászrégen—Siebenbürgen auf der Anklagebank. Er erfreute sich früher einer nicht zu unterschätzenden Unterstützung von Seite eines Onkels, eines reichen Advokaten, ging aber dieser durch seinen Lebenswandel, der dem Onkel nicht gefiel, verlustig.

So war Skeopul in der Fremde auf sich selbst angewiesen. Er war Mitglied einer aus rumänischen Studenten sich rekrutierenden Verbindung, die infolge ihrer geringen Mitglieder-Zahl sämtliche Ämter auf eine Person, auf Skeopul vereinigte. Er war Kassier, Bibliothekar, Sekretär und machte von diesen seinen verschiedenen Stellungen den ergiebigsten Gebrauch. Der Depositum des Vereines, das im Betrage von 450 Mark bei der Kreditkasse Albina in Hermannstadt lag, wurde nach und nach durch sieben, mit der gefälschten Unterschrift des Vereinspräsidenten versehene Urkunden durch Skeopul erhoben und verbraucht; ein von dieser Kreditkasse dem Vereine gemachtes Geschenk von 50 Mark wurde ebenfalls von Angeklagten seinen Kommilitonen gegenüber verschwiegen. Die Bibliothek der Verbindung, auf ungefähr 80 Mark geschätzt, wanderte allmähig in den Laden eines Tandlers, während für von Kameraden etlehnte wertvolle Bücher ein hiesiges Antiquariat Abnehmer war.

Skeopul legt ein unumwundenes Geständnis ab und beruff sich lediglich auf seine Notlage.

Urteil: 1 Jahr 3 Monate Gefängnis.

Românește:

Tribunalul München I.

Fälschung de acte private. Pentru diferite delictive și crime a fost pus ieri pe banca acuzaților Iosif Sceopul din Reghinul-săsesc, în Transilvania, student de arheologie și arhitectură. Înainte vreme dânsul se bucura de însemnat ajutor din partea unui unchi, un avocat bogat, dar a pierdut acest ajutor prin purtarea sa, care n'a fost pe placul unchiului.

Astfel Sceopul în străinătate a rămas avizat la sine însuși. El era membrul unei societăți, care se recruta din studenți români, care societate, în urma puținătății membrilor săi, concentrase toate funcțiunile într-o singură persoană, în Sceopul. El era casier, bibliotecar, secretar și din aceste funcțiuni diferite ale

sale a făcut uz în chipul cel mai lucrativ. Depositul societății în suma de 450 mărci la institutul de credit „Albina“ din Sibiu, a fost ridicat și cheltuit din partea lui Sceopul în diferite rânduri prin șapte acte provăzute cu iscălitura falsificată a prezidentului societății; o donațiune a acestui institut de credit, făcută societății în suma de 50 mărci, a fost asemenea retăcută înaintea comilitonilor prin acuzatul. Biblioteca societății, prețuită cam la 80 mărci, încetul cu încetul s'a transportat în prăvălia unui negustor de vechituri, câtă vreme prețioasele cărți împrumutate dela colegi au fost cumpărate prin un antiquariat de aici.

Sceopul mărturisește fără incunjur și se provoacă numai la starea sa lipsită.

Sentința: 1 an și 3 luni închisoare.

Așteptăm să fim desmințiți, pentru care caz vom propune un juriu, care să erueze starea adeverată a afacerii. Până atunci susținem, că este o mare rușine, ca un asemenea individ să fie secretarul sindicatului presei române din Ungaria și Transilvania, fiind președintele acestui sindicat d. Octavian Goga și este o mare rușine, ca primenitorii vieții noastre publice să cuteze a încerca primenirea și selecționarea valorilor morale românești alături și cu spriginul și colaborarea lui Iosif Sceopul.

Cititorii „Tribunei“ trebuie însă să știe, cine este omul, care dă lumii românești lecții de cinste și morală în coloanele acestui organ de contrabandă națională.

Presa engleză și politica lui Aehrenthal. Ziarul „Times“ din Londra declară, că demisiunea sau retragerea temporară a contelei Aehrenthal în momentul de față, ar fi regretată de toți amicii păcii.

Situația e departe de a fi liniștitoare, și mai puțin liniștitoare încă este în sud-estul Europei, unde Austro-Ungaria joacă un rol atât de important.

Contele Aehrenthal a arătat, în timpul crizei anexiunii, că, în urmărirea intereselor țării sale el nu dă înapoi; dar el e în contra faptului ca armata austro-ungară să fie concentrată la granița italiană și nu vrea să înceapă o politică agresivă, pe compt propriu în Balcani.

Toate acestea au adus lui Aehrenthal renumele de a fi un stălp al păcii europene.

O nouă desmembrare a Poloniei.

Dr. Kramar, publică în ziarul „Narodni Listy“ din Praga un apel către cercurile politice influente din Rusia, cerând să nu se despartă teritoriul Chelm de regatul Poloniei. Apelul e intitulat: „In ceasul din urmă!“ și previne pe Rusia să nu împartă Polonia pentru a patra oră.

Dr. Kramar exclamă: „In ceasul din urmă vă rog să nu distrugeți în mod nefolositor posibilitatea unirei popoarelor slave. N'aveți pe lume alți prieteni mai buni. Pe când toți vă părăsiau, noi am simțit frățeste cu voi. „Vă rugăm, nu faceți nedreptate polonezilor, nu păcătuți din cauza puterii voastre“.

Dr. Kramar, care desigur e și el convins de zădărnicia acestui apel, urmărește în mod vădit scopul de a se însinua din nou polonezilor, cari îl evitau din cauza rusofilismului său.

Serbia în fața unor evenimente îngrozitoare. „Wecerna Novosti“ și „Tribuna“ ziarele din Belgrad aderente guvernului anunță știri senzaționale despre evenimentele în apropiatul viitor, cauzate de organizația secretă a ofițerilor „Mâna

neagră“ și de o societate politică „Solidaritate sau moarte“.

Tribuna scrie: Stăm în fața unor evenimente foarte serioase.

Situația în Belgrad este ca în iunie 1903. Auzim din cercuri serioase politice, că organizația ofițerilor s'a pregătit la o lovitură de stat. Amenință constituirea unei dictaturi militare. Guvernul e jucăria „Mănei negre“. Aceasta o arată eclatant și conflictul dintre moștenitorul de tron și ministrul de război Stefanovits, unul dintre conducătorii organizației secrete.

Presemnele schimbărilor amenințătoare se înmulțesc. Comanda la diferite corpuri de armată o iau în mână membrii organizației secrete, iar toți, în cari nu se pot încrede vor fi delătrați. Până când încă nu e târziu trebuie să vie o mână de fer, surgrumând tot fără cruțare și să facă o schimbare.

„Wecerna Novosti“ publică un articol intitulat „In pragul unor evenimente sângeroase“; o descriere a situației, în care spune că și numai citirea simplă a foii oficioase arată seriozitatea evenimentelor, căci „Mâna neagră“ îndepărtează pe toți contrarii săi din oraș între cari sunt și favoriții curții. Organizația secretă domnește în întregă țara, în parlament și la curte.

Relațiile germano-italiene. „Kölnische Zeitung“ publică în capul ziarului un articol datat din Roma cu privire la relațiile dintre Germania și Italia.

Referitor la reînnoirea triplei alianțe, autorul articolului declară că Italia a făcut până acum parte din tripla alianță, pentru că a găsit aceasta conform cu interesele sale. Și pe viitor Italia va dori reînnoirea triplei alianțe, dacă prin aceasta ea va putea dobândi avantaje.

Ar fi de dorit cu tot dinadinsul ca despre reînnoirea triplei alianțe să se vorbească în presă cât mai puțin posibil, mai ales însă ar trebui ca ziarele germane să înceteze cu limbajul lor violent împotriva Italiei.

Atentate politice în China. Din Peking se telegrafiază: Contra fostului comandant al gardei imperiale, Liangpi, s'a făcut un atentat cu o bombă, care a fost aruncată asupra lui, când s'a dat jos din trăsură înaintea casei sale. Atentatorul, — probabil un revoluționar, — era îmbrăcat în uniforma de ofițer și și-a aflat moartea la explozia bombei. Liangpi a fost greu rănit, a trebuit să i se amputeze un picior. Starea lui e foarte critică. El a fost bătut, că ar fi dat sfatul la atacul contra chinezilor în Peking.

Din Mukden se telegrafiază:

Președintele societății pentru urgitarea reformelor cu colorit revoluționar, a fost omorât. Motivul se zice că e politic.

Populația e în mare ferebere.

Darul de Anul nou al „Pop. Român“

Transport: 680 abonamente, 2727 cor.

Au mai dăruit următorii:

- 170. D. Aurel P. Bănuțiu 1 abonament jum. an, 2 cor.
- 171. D. N. Ioaneș, rig. în drept, 1 abonament jum. an, 2 cor.
- 172. D. Ion de Lemény, rig. în drept 1 abon. jum. an 2 cor.
- 173. D. dr. Traian Pop, avocat 1 abon. jum. an, 2 cor.
- 174. D. dr. Censt. Sotir, cand. de adv. 1 abon. jum. an 2 cor.
- 175. D. G. Neamțiu, proprietar 1 abon. jum. an 2 cor.
- 176. D. Cornel Chiffa, 1 abonament jum. an 2 cor.
- 177. D. Alexandru Simon 1 abonament jum. an 2 cor.
- 178. D. dr. Victor Ala-Roman, cand. de adv. 1 abon. jum. an 2 cor.
- 179. D. David Popoviciu, med. vet. 1 abon. jum. an 2 cor.
- 180. D. dr. Ioan Pop, Alba-Iulia 2 abon. 8 cor.
- 181. D-na Elena G. Teișanu, București, 2 abon. 8 cor.

Total: 694 abonamente, 2763 cor.

Pentru d. Sever Bocu.

D. Sever Bocu e rău supărat. Se vede din mărimea literelor, cu cari umple două caloane din ziarul național de contrabandă. D. S. Bocu ar vrea să se răfuiească cu d. dr. Alexandru Vaida-Voevod ori cu d. dr. Ioan Suci. N'are însă d. Sever Bocu să se răfuiească cu dnii aceștia, nici chiar cu d. Vasile Goldiș.

Să ne creadă d. S. Bocu, îi șade neșpus de rău când vorbește în chip atât de insolent despre redactorul nostru responsabil, d. Atanasiu Hălmăgian, zicându-i cu dispreț suveran „un culegător-tipograf”. Mai ales d. S. Bocu n'ar trebui să vorbească astfel, care timp îndelungat a fost un simplu „strohmann” la „Tribuna”. D. Atanasiu Hălmăgian, deși numai tipograf, dar este om cinstit, care nu are asupra vieții sale absolut nici o pată și d. Sever Bocu ar putea să fie mândru, când d. Atanasiu Hălmăgian i-ar întinde mâna.

Incât privește cazul dlui S. Bocu cu tribunalul din Oradea-Mare îl rugăm să ne spună ce să facem, ca afacerea să ajungă cât mai repede la pertractare și îl asigurăm că toate propunerile d-sale le vom primi. Ardem de dorul să-i stăm în față d-lui S. Bocu la tribunal și să putem publica desbaterile procesului, ce ni-a intentat.

Să nu se răfuiească însă d. S. Bocu cu persoane, ci **să se răfuiească cu adevărul**. Să răspundă d. Sever Bocu la cele 13 întrebări, adresate d-sale în numărul nostru de ieri adevărind, că cele cuprinse acolo sunt neadevăruri.

Până una-alta însă noi l-am prins deja pe d. S. Bocu cu un sfruntat neadevăr.

D. Bocu declară: „Am supus toate actele vieții mele private și publice unui juriu de onoare, care s'a întrunit în ziua de 29 aprilie 1910 sub prezidenția dlui Andrei Bărcănuș, președintele „Asociațiunii” și acest juriu, înaintea cărui am avut de acuzator pe d. dr. Ioan Suci, mi-a dat calificațiunea deplină a onoarei și corectității mele personale”.

Declarațiunea aceasta a dlui Sever Bocu nu corăspunde adevărului. *Susținem cu toată hotărârea, că juriul de sub întrebare nu a pertractat și nu a adus absolut nici un verdict asupra nici uneia din chestiunile cuprinse în cele 13 întrebări ale noastre adresate dlui Sever Bocu.*

Deci d. Sever Bocu, în loc să-și ușureze situațiunea, și-a agravat-o și ni-a dat prilej să-i punem acum încă o întrebare și anume:

14. Adevărat este ori ba, d-le S. Bocu, că d-ta ai mințit, când în numărul 12 din 1912 al „Tribunei” ai susținut, că ai supus toate actele vieții d-tale private și publice unui juriu de onoare, care ți-a dat calificațiunea deplină a onoarei și corectității d-tale personale?

D-ta să dovedești contrarul prin publicarea protocolului despre pertractările juriului de sub întrebare.

De altfel, d-le Bocu, d-ta vezi bine, că azi a trebuit să publicăm alte dosare. Te rugăm deci să ai puținică răbdare. Poți să fi liniștit. Vine cu siguranță și dosarul d-tale. Răbdare numai, d-le Bocu.

Scrisoare din Viena

Studentii români din Viena contra contelui Apponyi. — O manifestare grandioasă.

Viena, 26 Ianuarie n.

Autorul celui mai mășav atentat la existența naționalităților nemaghiare din Ungaria, silitorul principiilor elementare de pedagogie, considerate pe toate continentele ca sacre, contele Albert Apponyi are plăcerea a se prezenta înaintea lumii civilizate sub masca placidă de blând apostol al culturii și blajin predicător al înfrățirii neamurilor.

E adevărat că rolul său de duplicitate n'a rămas neobservat. Dar Björnson nu mai trăiește. Scăpat și de invectivele, nimicitoare ale unui *Francisc de Pressense*, contele Apponyi respiră iarăși liber. Sateliții săi, care amuțiseră în fața geniului norvegian, au început din nou a trâmbița gloria nobilului conte, și cum memoria lumii e scurtă, a putut fi vorba de aceea ca să fie distins de o academie de știință cu premiul Nobel persoana, prin ale cărei dispozițiuni fără păreche de îndrăznețe — școala, noastră susținută de noi pentru noi cu jertfe enorme, — a devenit *loc de tortură* pentru bieții copilași incapabili de-a reține în mintea lor frăzoaițele unei limbi străine de sufletul și sângele lor, iar învățătorii noștri au fost degradați la rolul de dresori, aruncați în pradă la discrețiunea „inspectorilor”, care înșiși nu sunt altceva decât fanatici agenți ai maghiarizării, indiferenți pentru probleme de pedagogie.

Incurajat astfel, contele Apponyi și-a re-luat acum un an activitatea de orator ambulant, fără teamă că se vor găsi intelectuali revoltați pentru a-i arunca în față actul de barbarie ce a săvârșit acasă și prin care generații de oameni sunt condamnate a rămâne în întunec nefericite. A început în America, dar, cum se știe, n'a terminat bine: Neamurile din Ungaria au un număr de frați ce trăiesc în Statele-Unite, și aceștia au răsturnat cu dovezi toate fanfaronadele povestite auditorului.

Iar pentru a debuta în Europa, contele și-a ales capitala Austriei. Temerară întreprindere, la care n'ar fi eutezat nici a gândi dacă ar trăi încă dr. Carol Lueger. Și înainte de ce s'au implinit doi ani dela pierderea acestui geniu maghiaronul arhishopovist Albert Apponyi s'ar fi putut mândri că a secerat cel mai strălucit succes în metropola Habsburgilor, dacă n'ar fi fost studenții români, care, o mână de oameni în fundul unei sale pompoase, tixite cu aristocrați, politicieni și financieri, — în mare parte unguri ori filomaghiari, — i-au adus aminte contelui Apponyi fărădelegile ce a săvârșit, l-au silit a-și schimba rostul discursului cu declarația că nu va atinge nici o chestiune politică (deși conferința era anunțată în acest înțeles), și manifestând ei singuri, 28 tineri români, pentru libertatea națională, pentru imperiul Austriac și pentru împăratul. Au salvat cinstea străvechiului oraș german Viena și demnitatea Austriei.

Când la începutul conferinței grupul nostru a acoperit vocea contelui Apponyi cu tonurile imnului popular „Gott Erhalte”, cântat duios ca o rugăciune, publicul din sală s'a ridicat instinctiv, dar fără a ști în momentul prim ce înseamnă aceasta. Contele Apponyi însă a devenit palid, și, din cântare și din cuvintele ce i-au urmat, au înțeles și-și va fi gândit: Ei, și tot ei, ori unde. Pretutindeni ne stau în cale românii aceștia. Puțini, săraci, năcăjiți, desconsiderați, dar destui de mulți și de tari pentru a ni încălci proiectele.

Intr'adevăr, acest lucru va trebui să-l înțeleagă, azi ori mâne, toți maghiarii. *Peste noi nu vor mai putea trece ei, cât sunt veacurile. Și va fi bine de ei să vină cu noi; căci contra noastră nu pot nimic.*

Manifestarea tinerilor români la Viena este și sub acest raport memorabilă.

Coresep.

† Văd. Hermina dr. Maniu.

Cu multă părere de rău înregistrăm știrea tristă despre moartea văd. Hermina dr. Maniu născ. Haica întâmplată în 27 ianuarie n. a. c. în Arad.

Vestea morții văd. H. Maniu a produs adânci regrete în societățile românești din Arad și Lugoj, unde răposata se bucura de cea mai mare stimă și venerațiune. Răposata a fost o româncă bună și avea o inimă foarte nobilă.

Câte lacrimi a uscat această inimă de femei cinstită și nobilă, aceasta o pot spune numeroșii orfani bătuți de soarte, cari prin moartea văd. H. Maniu au pierdut pe o mare binefăcătoare a lor.

Timp de 7—8 ani, cât a petrecut răposata în Lugoj, în fiecare an venerabila răposată aduna la casa ei pe câte 50—60 copii săraci, cărora le împărțea haine, mâncare și alte daruri frumoase. Dar „mama săracilor”, cum o numiau bieții copii orfani, a mai făcut și două fântâni arteziane în Lugoj, și anume, una în piața mare iar alta în curtea școlii gr. or. române.

*

Văd. H. Maniu s'a născut la anul 1843 în Arad. Tatăl d-sale Dimitrie Haica, fost primar al Aradului în 1848, și mamă-sa au dat o deosebită grijă pentru creșterea în spirit adevărat românesc a ficei lor Hermina, pe care o iubeau foarte mult. În 1862 ea se căsătorii cu regretatul dr. Aurel Maniu avocat și deputat dietal, iar mai târziu notar public în Oravița. După moartea soțului ei, ea se mută la Lugoj. În timpul din urmă chinată de o boală gravă se duse să-și caute de sănătate, consultând pe cei mai renumiți medici din Viena. Toată grija pentru restabilirea sănătății bolnavei nu folosi însă nimic, căci boala chinuitoare tot mai mult se agrava.

Din Viena bolnava a fost adusă în Arad la flica-sa d-na văd. Livia dr. Vuia născ. Maniu, unde a și murit.

Acum o săptămână bolnava cetind în ziarul nostru despre intențiunea noastră de a răspândi „Poporul Român” prin ținuturile locuite de români primejduite, — a trimes la administrația ziarului nostru, ca dar de Anul-nou, suma de 40 cor. pentru 10 exemplare gratuite din „Poporul Român”. O dovadă și aceasta despre simțemintele românești ale decedatei.

*

Familia decedatei a publicat următorul anunț funebrel:

Cu inima frântă de durere, dăm jalnica veste despre încetarea din viață, a mult iubitei noastre văd. Hermina dr. Maniu născ. Haica, întâmplată după grele suferințe în 27 ianuarie 1912 în al 69-lea an al vieții sale. Rămășițele scumpei defuncte se vor transporta în 29 ianuarie la 1 oră d. a. din strada Sina 1 b) la gara din Arad până la Lugoj, unde în 30 ianuarie la 10 ore a. p. după ritul gr.-or. se vor așeza în cripta familiară spre vecinica odihnă. Arad, în 27 ianuarie 1912. Ferice eternă sufletului ei nobil și memoriei sale binecuvântate. Văd. Livia dr. Vuia n. Maniu ca fiică, Blanca Lupu n. Haica ca soră, Ecaterina Dogariu n. Maniu ca cumnată, Alexandru Lupu general maior i. p., Toma Dogariu jude de curie i. p. ca cumnați, Dora dr. Bontescu n. Vuia, Hermina Vasilon n. Vuia, Salvator Vuia ca nepoți și nepoate. Doina și Lia ca strănepoate, văd. Ninus dr. Mangiuea, dr. Victor Bontescu și Petru Vasilon ca nepoată și nepoți.

Transmitem adânc întristatei familii sincerile noastre condoleanțe.

Odihnească în pace.

Vieță românească în Timișoara.

În Timișoara de un timp încoace a început a se desfășura din negura fără colorit a orașului mare de provincie tot mai pronunțat o vieță românească sub forma culturii noastre naționale și sub influința bunei înțelegeri sociale.

În conștiința societății de aici pare a fi pătruns judecări noi, cari dau imbold la porniri bune și fac ca micile neînțelegeri să dispară și singuratecii indivizi să nu se îngrijească numai de interesele lor proprii, ci înțelegând rostul năzuințelor noastre culturale și punând umăr la umăr să se înroleze ca ostași credincioși la lupta culturală ce trebuie să o purtăm în sate și orașe deopotrivă pentru realizarea acestor năzuințe.

Este și natural, ca într'un centru economic-comercial atât de puternic, cu o populație românească atât de numeroasă, cum e Timișoara, să se formeze o societate românească conștientă de datorințele sale!

Pentru formarea acestei societăți, și pentru validitatea ei în spirit românesc îi sunt date toate condițiunile. Sub egida „Asociațiunii” se poate îngriji de soarta culturală și economică a popoului dela sate, iar sub aripile despărțământului filial al „Societății pentru crearea unui fond de teatru român” poate desvolta o activitate foarte rodnică și folositoare neamului.

Mai avem apoi o reuniune de meseriași, reuniune de cântări și muzică, casină română și alte instituțiuni românești, cari toate așteaptă ca prin munca și interesul general al societății române să-și poată rezolva problemele actuale.

Începutul pornirilor bune s'a făcut în anul trecut cu „serata etnografică” a lui T. Bredicean și s'a continuat în anul acesta, adevărat în anul 1911 cu conferințe și prelegeri economice și cu reprezentarea piesei, numită „La sezătoare” a cărei muzică este compusă pe motive românești de Tib. Bredicean.

Prin reprezentarea acestor frumoase produse, adeseori societatea română din Timișoara a contribuit mult la desvoltarea bunului gust și simț față de cântările și obiceiurile popoului nostru și prin predarea lor într'o formă corectă și aleasă a făcut, ca și străinii să ne admire bogăția formelor artistice, ce zace ascunsă în jocurile și țesăturile precum și comoara de sentimente gingașe a cântecilor și muzicii noastre naționale.

Arătăm străinilor, că nu numai nu ne rușinăm de cântecile haiducești și de dragoste a flăcăilor și fetelor noastre, dar suntem chiar mândri de ele și ne știm însuflețiți și potoli setea noastră culturală din aceste izvoare nesecate. Dintre obiceiurile duse pe bină a „sezătoarei”, singura poate plesca cu rachiul poate fi ignorată, căci în sezătoarele noastre din Ardeal și Bănat nu știu unde s'ar bea rachiul.

Venind vorba de „sezătoarea” d-lui Tib. Brediceanu, constat, că din factorii competenți ai societății române din Timișoara, mai ales doamnele au fost la culmea chemării lor.

Câteva din damele române de aici, arăta un interes și o dragoste față de cultura și literatura română. Multe dintre doamne cetesc și sunt în curent cu scrierile noastre literare, și cele mai multe vorbesc o limbă românească neescepționabilă. Din această alipire față de scrierile și muzica română, și din felul femeii române de a-și face datoria și ea față de neamul său, a isvorit și hotărârea doamnelor române din Timișoara, de a reprezenta „Sezătoarea” d-lui Tib. Brediceanu cu concursul d-nei Lucia Cosma și Ionel Crișan.

Nu „românii bănățeni au satisfăcut unei necesități” ci exclusiv inteligența română din Timișoara a aranjat reprezentarea „Sezătoarei” și nu din motive de ordin personal, ci din motive culturale.

Dacă era posibil, ca românii din Timișoara să aranjeze astfel de producțiuni în Lugos bunăoară, la tot cazul se făcea, dar așa trebuie să

ne mulțumim cu ceea, ca din considerații de necesitate să fie ales Timișoara ca loc al acestei producțiuni muzicale.

La tot cazul timișoreni se vor simți foarte bine și vor fi recunoscători, dacă și pe viitor se vor aranja cât de des astfel de producțiuni și serate în Timișoara din partea „Românilor bănățeni”.

Moș Marin.

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 ianuarie n. 1912.

Crâmpeic

Mai bine de un an de când s'au aruncat atâtea acuze, atâtea insulte comitetului național în general și celor mai valoroși membri ai lui în special.

Dacă „primenitorii” sunt convinși de temeinicia acuzelor lor, concluzia nu poate fi alta decât, că acest comitet trebuie nimicit, decapitat și înlocuit cu altul.

La nimicirea lui de fapt se lucrează, dar pentru ce se genează primenitorii să o spună pe față, căci văd ei bine, că comitetul e îndărătnic și nu vrea să se lase primenit de dânsii?

Asta-i caracteristica oamenilor neconsecvenți și șovăitori, etc., nici să lași să stea ce este, nici să iei răspunderea și să cauți a-l înlocui, știind bine că n'ai cu ce.

Deci las' să rămână comitetul, ca să aibă primenitorii în capul cui sparge oalele, când le vine cheful.

Publicul românesc, dacă crede că aceste chefuri sunt spre binele neamului n'are decât să aplauzeze și să se delecteze mai departe ascultându-i, dar dela comitetul național între astfel de împrejurări — n'are drept să pretindă nimic.

În literatură poți să critici, fără să crezi. În politică însă nu e destul, ci trebuie să arăți ce și cum trebuie făcut și mai ales trebuie fapte. Iar când în loc de aceasta nici nu te restrângi barem la critica cinstită, obiectivă, ci din frâu liber pătimitor, asta înseamnă cel puțin, că ești un element de disordine.

I. Corbu.

In atențiunea preoților și învățătorilor. Fiind încă de împărțit vre-o 300 din abonamentele darului nostru de anul nou pentru „Poporul Român” rugăm stăruitor pe d-nii preoți și învățători din ținuturile Maramureș, Bihor, Săcuimea și Sătmarul să binevoiască a ne trimite adrese de ale sătenilor doritori de citit românesc și lipsiți de mijloace.

În primul rând dorim să se aibă în vedere satele bântuite de maghiarizare și lipsite de școală românească. Nădăjduim că apelul nostru va fi ascultat și că intelectualii satelor noastre amenințate de întunec și maghiarizare ne vor da adrese de ale celor îndreptățiți a se împărtași din darul „Poporului Român”.

Mite Kremnitz și cultura românească. „Grazer Tagespost” cuprinde un foileton despre Mite Kremnitz, în care se descriu între altele raporturile fostei secretare a reginei României cu cultură românească și meritele ce și le-a câștigat prin răspândirea în străinătate a acestei culturi.

În casa ei se întâlneau numeroși diplomați și bărbați de stat, între alții și calculul prim-ministrului P. P. Carp, precum și literați străini și români ca Eminescu și Caragiiale.

Interesantă este declarația autorului ca „Memoriile regelui Carol — de un martor ocular” nu sunt scrise de rege, ci de Mite Kremnitz.

Logodnă. D-șoara Cornelia D. Popescu (Of- cea) și d. Ioan Alămoriam stud. med. (Mag.) logodiți. Sincere felicitări.

Cununie. *Duminecă s'a celebrat la București cununia religioasă a cunoscutului inginer originar din Seliște, d. Dimitrie Marcu cu dșoara Silvia Podoabă.*

Felicitările noastre.

Nouă amănunte în chestia manifestației din Viena. (Prin telefon). În chestiunea manifestației universitarilor români împotriva lui Apponyi, ni-se mai comunică următoarele:

Numărul restrâns de 30 de manifestați români se datorește faptului că nu mai rămăseseră decât 30 de bilete disponibile, altfel mulți români ar fi dorit să participe la această acțiune de vrednicie românească.

„Tribuna” a redat fals cele întâmplate spunând că manifestații au fost dați afară din sală, ceea ce au afirmat numai ziarele ungurești denaturând conștient faptele.

Manifestanților nu li-s'a adresat nici o somațiune de a părăsi sala. Jidani și maghiarii adunați să aclame pe Apponyi au pretins ca românii să fie poftiți afară dar comisarul a ripostat cu drept cuvânt, că ei nu au eșit din limitele convenite și că nu fac decât să-și manifeste părerea într'o întrunire publică unde fiecare are dreptul să admită sau nu cele ce i-se spune.

În momentul când grupul manifestaților a intonat: „Gotterhalte” publicul încurcat nu știa ce să facă, Apponyi palid, stetea în picioare ca un caraghios și enervat cu capul în jos, juca cu degetele frământându-și mânușile.

Atunci comisarul luând poziție ceremonială, cu mâna pe sabia a somat publicul să se ridice în picioare deoarece se cântă imnul imperial, care a fost ascultat în deplină liniște.

Câțiva jidani și unguri după intonarea imnului au început să ovaționeze pe Apponyi, dar o altă parte a publicului simpatiza cu românii, strigând:

„Hoch Österreich”, „Hoch der Kaiser”, „Călău al naționalităților”. Alții îl somau: „Despre legea școlară să vorbești!”

Apponyi schimba fețe-fețe. În cele din urmă comisarul a făcut semn manifestaților să se liniștească.

După ce s'a făcut liniște Apponyi văzând că orice cuvânt imprudent va fi pentru el un dezastru întrucât tot publicul afară de unguri și de jidani, erau pentru români, a declarat că nu va atinge chestii politice, și că se va mărgini la reminiscențe care nu vor jigni nici un sentiment.

Textul conferinței comunicat presei este cu totul altul decât cele băguite la adunare.

Publicul a rămas foarte decepționat de lamentabila vorbire a marelui orator de la care se așteptau la minuni de elocvență.

Românii care, cum am spus, în tot timpul conferinței au rămas în sală, pe sfârșit sau repetat energic manifestația. La declarația lui Apponyi că este pentru mai strănse raporturi între cele două țări apostrofări energice s'au ridicat.

In grădina de iarnă a „Hotelului Central” condusă în spirit modern găsește Onor. Public beuturi și bucătăria care indestulește cele mai delicioase dresensiumi. După teatru cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi săli separate. Zilnic taraf de țigani de primul rang. In cafenea după teatru cină exquisit.

Cu deosebită stimă:

AUGUSTIN CSERMÁK

h o t e l i e r.

„Unde ești Lueger”, „Unde ești Björson să auzi pe nerușinatul”.

Publicul nu a desaprobat pe manifestanți.

Meritul acestei manifestații revine românilor secondați de un mic grup de germani naționaliști, cărora le mulțumim din toată inima.

Printre manifestanți au fost 3 bucovineni, 1 din România și restul din Ungaria.

A făcut o impresie neplăcută rândurile echivoce ale „Tribunii” din Nr. 11 în care face pe civilizata, afirmându-se numai cu anumite rezerve pentru asemenea manifestațiuni.

Noi aici avem convingerea că am făcut un act de o înaltă conștiință, înfierând pe călăul culturii noastre și că acest om astfel trebuia tratat oricare ar fi fost împrejurările politice.

Contesa Montignoso sub tutelă. Curtea regală din Bruxelles a decis să pună sub tutelă pe fosta principesă Luiza de Coburg. Tutorii vor fi contele Elaner Lonyai și soția sa fosta arhiducesă Stefania.

Din Viena se anunță știrea, că principesa Luisa de Belgia, a aderat la proclamarea tutelei asupra ei, e considerată în cercuri informate, ca vrednică de a fi crezută.

Anturajul sub a cărei înruiere se află principesa, s'ar împotrivi unei asemenea măsuri. De altfel este de asemenea îndoios, dacă tribunalele franceze sunt competente pentru proclamarea de tutelă.

Faptul că asemenea știri pot fi puse în circulație, nu va mira pe nimeni, care cunoaște situația financiară desperată a principesei. Cu toată moștenirea, principesa Luiza se află în cea mai mare jenă financiară și din diferite părți se pun stăruințe pentru a-i crea o existență suportabilă.

Majoratul principelui Boris. Ministrul Bulgariei a remis regelui Petru o scrisoare a regelui Ferdinand arătând, că declarațiunea majoratului principelui Boris va avea loc la 2 februarie și invitându-l a trimite un reprezentant la acele solemnități.

Accident mortal la cursele de sky. Funcționarul Anton Wodypka a suferit un accident nenorocit la cursele de sky din Graz.

În timpul curselor vârful unui sky (patină de lemn) îi pătrunse în pânțele rănindu-l mortal. El fu transportat la spital unde muri curând.

Libertatea jocurilor de noroc în Portugalia. Din Lisabona vine știrea, că senatul a

votat noua lege asupra jocurilor de noroc, prin care jocul de baccara, ruletă și cășori este îngăduit. Știrea aceasta a provocat mare mulțumire în întreaga Portugalia. În localitățile balneare și climatice se fac mereu construcțiuni. Se clădesc cazino-uri cu splendide săli de joc. În capitală se deschid numeroase cluburi, cu luxoase săli de joc.

O interesantă măsură școlară. Consiliul școlar din Innsbruck a interzis tuturor elevilor școlilor primare și secundare vizitarea teatrelor cinematografice, chiar când sunt însoțiți de persoane adulte. Excepție dela această interdicție fac numai anumite reprezentațiuni organizate anume pentru școlari.

Grandioasa sărbătorire a lui August Strindberg. Din Stockholm vine știrea, că aniversarea a 63 a nașterii lui August Strindberg a fost sărbătorită ca o sărbătoare națională. Des de dimineață mulțimea s'a dus în grupe numeroase, și având în frunte muzici și fanfare, să demonstreze în fața locuinței poetului. Ziarele au publicat în prima pagină portretul celebrului scriitor și l-au sărbătorit în articole entuziaste. Întreg orașul era pavoazat. La palatul comunal s'a ținut o ședință festivă. Poetul s'a însănătoșit, totuși el trebuie încă să se cruțe și de aceea n'a luat parte la ședință. În toate teatrele s'au reprezentat piese de ale sărbătoritului. După terminarea reprezentațiilor s'a organizat un mare cortegiu cu torțe. 5000 de oameni au demonstrat pe dinaintea casei poetului, care fu adus în balcon într'un fotoliu. Poporul i-a făcut ovații entuziaste. Darul național i-se va oferi abia după complecta lui însănătoșire.

Duel american. Zidarul Andreas Hamar din Komarom, reintors de curând din America, s'a împuscat într'un hotel din Viena. Cum nu există indicațiuni asupra acuzelor sinuciderii, s'a bănuțit imediat, că Hamar e victima unui duel american. Cumnatul lui Hamar a confirmat această bănuțială, declarând, că Hamar avusese grave neînțelegeri cu lucrătorul tâmplar Petru Desko, pe cari le-au tranșat printr'un duel american. Desko a dispărut. El a plecat probabil spre Brema spre a se imbarca de acolo pentru America.

Membri fondatori ai bisericii ort. rom. din Vârșeț s'au înscris pe tabla de marmoră, plătind câte 500 coroane epitropiei acestei parohii dd. dr. Sava Butoarcă, profesor la școala reală-superoară și Simeon Schioppu, comerciant.

Intoxicarea dela ospiciul de nebuni din Cernăuți. La ospiciul de nebuni din Cernăuți s'au intoxicat 30 de pacienți în urma consumării de carne stricată. Institutul bacterologic cercetează cazul. Grație ajutorului medical dat în grabă, nu e de înregistrat nici un caz mortal.

În jurul evenimentelor din Iștib. Ministrul de interne al Turciei a primit din Cossovo o tele-

gramă prin care se anunță descoperirea unei bombe în apropiere de corpul de gardă din Omba în districtul Iștib.

Lângă bombă s'a găsit o scrisoare în care se spune că organizația internă revoluționară este hotărâtă a răzbuna pe bulgarii omorâți la Iștib, masacrând pe turci și aruncând bombe pretutindeni în Macedonia și Turcia, până când aceste provincii vor obține autonomia.

Scrisoarea e provăzută cu sigilul asociației cu mențiunea „Libertate sau moarte”.

O farsă a pictorilor din Paris. Elevii Academiei de arte frumoase din Paris s'au dedat la o glumă artistică:

Travestiți în chinezi și indieni, ei porniră într'o procesiune solemnă pe bulevarde având în mână geamantane de voiaj. Circulația fu întreruptă. O mulțime enormă se adună să privească cortegiul.

În cele din urmă poliția fu nevoită să intervie, conducând caravana la poliție. Ciucașii procesionisti fură însă puși în libertate cu condiția de a pleca unul câte unul și nu în grup pentru a nu da loc la noi aglomerațiuni pe strade.

Greva țesătorilor din Lawrence. În Lawrence, în America, unde de câteva săptămâni lucrătorii industriei textile se află în grevă, au fost descoperite mai multe proiecte de atentate cu dinamită împotriva fabricanților.

În legătură cu aceasta au fost arestați numeroși lucrători spanioli și italieni.

Pe pământul eschimoșilor. Otto Nordenskjöld, vestitul explorator al polului nordic, a ținut zilele acestea la Viena o conferență despre ultima sa expediție polară. A povestit, că în 1909 a pornit cu un vapor spre Groelanda apuseană. După o călătorie lungă societatea exploratoare a debarcat la Holstenborg, o colonie de eschimoși. Nordenskjöld, cu prilejul acesta, a studiat vieța și obiceiurile eschimoșilor. O mică parte din mititeii acestia știu acum să citească; în colibele lor a pătruns cea dintâi carte, în formă de: calendar. Casele lor sunt făcute din lemn, pe jumătate săpate în pământ și îngrămădite toate lângă olaltă. Exploratorul laudă foarte mult pe eschimoșii din Groelanda și frumsețile naturii din acel ținut. Toți eschimoșii — a zis Nordenskjöld, — sunt copii veseli, cari nu se posomoresc nici odată în clima lor atât de neprietenosă. — Întrebat asupra mijloacelor, prin care s'ar putea atinge polurile, exploratorul a răspuns că e foarte greu ca cineva să se aproprie cu vaporul de pol; în schimb însă va fi ușor unui aeronaut să-l ajungă fie cu aeroplanul, fie cu balonul.

Un furt important. Din Constantinopol vine știrea, că atentatori necunoscuți au furat sabia sultanului Suleiman-cel-Mare, o relievă foarte prețuită și venerată de turci. Sultanul Suleiman cel Mare fusese după cum se știe, unul din sultanii

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(12)

— Urmare —

E mult mai ușor să înfățișezi caractere cu trăsături largi, căci atunci foarte ușor arunci culoarea cu amândouă mâinile: niște ochi negri plini de foc, lungi sprincene care atârnă, o frunte brăzdată de încrețituri adânci, o manta neagră ori jăratic aprins aruncată pe umăr... și portretul e gata. Dar toți acești domni atât de asemănători întrolaltă, ca acei cari se văd la noi cu duzina, și cari, observându-i câțeva vreme, oferă mici particularități abia percepute, domnii aceștia sunt cu drept cuvânt tot ce poate fi mai ingrat pentru bietul artist condamnat a-i zugrăvi. Aici se va recunoaște că trebuie să pui cea mai mare intransitate de atenție, ca să faci să apară în fața ta trăsături fără relief și aproape șterse, și în general trebuie, cu astfel de originale, să adâncești o privire bine exercitată, bine cercetătoare, ca să găsești ceva care să aibă umbră de fizionomie. Dumnezeu singur poate știe care era caracterul lui Manilof. Este un neam de oameni cari se numesc *nici așa nici așa*, în orașul Bogdana, în satul Selifana, cum zice zicala;

poate că în această clasă trebuie să-l așezăm pe Manilof.

La cea dintâi aruncătură de ochi acesta e un om cumsecade; trăsăturile feței sale au o notă plăcută, dar în această notă plăcută pare a fi pus prea mult zahăr; în manierele sale și în întorsătura frazeologiei sale obișnuite simțiai hotărârea de a face cunoscute și de a trece drept un om plăcut. Zimbetul lui era, voia să fie îndatoritor; părul îi era blond și ochii albaștri de faianță. În cea dintâi minută a conversației nu te puteai opri să zici: „Ce om plăcut și bun!” În minuta următoare nu mai ziceai nimic, iar la a treia gândeai: „Ce dracu-i cu omul ăsta?” și mergeai mai departe; dacă nu mergeai te cuprindea un urât de moarte. Nu puteai să aștepti dela el un cuvânt viu, nici măcar vre-unul din acele cuvinte suportabile pe cari le auzi dela oricine vorbește despre un subiect care îl interesează câtuși de puțin.

Fiecare își are mania lui specială: la unul e mania cânilor de vânat cari se culcă la vederea prăzii; la un altul e mania muzicii, și ce se crede unic pentru a simți adâncimea a anumite capodopere de artă; un al treilea trece drept măestru în recepțiuni; un al patrulea e incomparabil când joacă un rol cu trei schioape mai mare decât e statura lui naturală, și el e veșnic pe scenă; un al cincilea are gusturi mai puțin ambițioase, el doarme, sau, la plimbare, arde văzând cu ochii de dorul de a se arăta înhămat la vre-un aghiotant general în trecere, spre a fi bine observat cu toată această glorie de către cunoștințele sale și de către

cei din localitate; într'un cuvânt fiecare își are tical său, dar Manilof nu oferă observatorului nimic deosebit. Acasă el vorbește puțin, și, cea mai mare parte din timp, reflectează, gândește; ce gândește el, asta-i o taină, nu între Dumnezeu și el, ci o taină, cred, pentru el însuși. Nu se poate zice că a meritat vreodată asupra vreunui sistem de cultură întinsă, căci el nu-și vedea niciodată câmpurile și, la el, gospodăria rurală era în chip vădit lăsată la voia întâmplării.

Când vechilul își zicea:

„Boerule, ar fi bine să facem cutare sau cutare lu ru.”

— „Hm, asta n'ar fi rău”, răspundea el scoțându-și pipa din gură, și îndreptând în aer rotocoale de fum alb, obiceiul căpătat odinioară în armată, unde lăsase reputația unui ofițer foarte blând, foarte delicat și foarte lesne crescut, dar a unei adevărate spaima a tabacului turcesc. „Da, da, asta n'ar fi rău; asta n'ar fi rău, hm!”

Când vre-unul din țărani săi venea la el și îi zicea, scărpinându-se în ceafă:

„Stăpâne, lasă-mă să merg să caut de lucru ca să pot plăti câștigul.”

— Bun, du-te, îi răspundea el trăgând din lulea; și nici nu-i trecea prin gând că omul acesta merge să se dedea, departe de ochii lui, la vechile lui obiceiuri de beție.

(Va urma).

cei mai războinici ai Turciei, care în anul 1525, în lupta dela Mohacs, a nimicit cu desăvârșire armata ungară, și a murit subit, în vârstă de 70 de ani cu prilejul asediului fortăreței Szigetvár.

Pentru împărțirea darurilor noastre de Anul nou. Spre a putea împărți săracilor știutori de carte din ținuturile noastre rămase în întineric (Bihorul, Maramurășul, Sătmarul și săcuimea) abonamentele rezultate din darul de Anul nou al „Poporului Român” rugăm stăruitor pe preoții și învățătorii noștri din aceste ținuturi să ne dea informațiile trebuitoare. Cerem deci, sub semnăturile d-lor ori a oricărui doi intelectuali să ni-se arate nume și adrese de săteni săraci din comunele necercetate până acum de ziare românești — ale ținuturilor de mai sus.

— Ziarul „Românul” se află de vânzare în București la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, — Calea Grivița.

Cel mai frumos cadou la orice ocaziuni pentru casele intelectualilor noștri dela orașe și sate. Sub titlul **Din cele trecute vremi**, însemnări despre începuturile graiului culturii și literaturii neamului românesc a apărut o foarte frumoasă carte de d. Virgil Onițiu, cunoscutul scriitor și director al liceului din Brașov.

Această carte scrisă pe înțelesul tuturor, tipărită în tipografia românească „Concordia” din Arad, — este o podoabă pentru orice bibliotecă și pe orice masă de salon. Prețul 2 coroane plus 20 bani porto postal; pentru România 2 lei 50 bani. De vânzare la „**Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz, nr. 33.**”

Cartea se găsește de vânzare și la autor în **Brașov (Brassó).**

x La firma **Kerpel Izsó** din Arad, să imprumută cărți de cetit, (să dau și în provincie) pentru 60 de volume să plătește pe lună 1 cor. 40. Pentru 180 de note de pian plătește pe lună 2 cor. 40.

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

Aviz! Fiecare român de bine, care arfi lipsă de mașini agricole, motoare cu benzină ferării arme, etc., să cerceteze firma românească **Frații Burza din Arad, (Borosbényi-tér).** Sprijiniți pe Români!

Bibliografie

—x—

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

- Dr. Nestor Șimon : Vasile Nașcu, viața și faptele lui în legătură cu luptele grănicerilor năsăudeni pentru asigurarea averilor și fondurilor grănicărești 6.—
- Lovinescu E. Scenete și fantazii 1.50
- Princesa Elena de Racovița Furiile amorului 1.20
- Flacăra nr. 1, 2, 3, 4, și 5 a 20 fil.
- Psihologia precedată de Somatologie și urmată de logica elementară de dr. Pipos 2.40
- Dr. Onișor V.: Legiuirea țării noastre 1.—
- N. Iorga : Generalități cu privire la studiile istorice —50
- Studii și documente cu privire la Istoria românilor, vol. XX 10.—
- Partea românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Influențe și conflicte —30

- Brătescu-Voinești, Neamul Udreștilor, schițe și nuvele —.30
- Zamfirescu D., Lydda, nuvele —.60
- Farfauto, —.30
- Gorki M., Scene din viața vagabonzilor, trad. de Carp —.60
- Păcurariu I.: Elemente de estetică 1.20
- Sărbătorirea profesorului N. Iorga cu ocazia împlinirii a 40 ani de viață. Câteva articole din ziare și reviste —.40
- Pavelescu C.: Poezii 3.—
- Metodica Matematicii de Gh. V. Costescu 5.—
- Metodica limbii române de Gh. V. Costescu 5.—
- Pedagogia lucrată pe bazele psihologice și etice ale realismului Herbartian de Popescu I. 4.—
- Carlyle Th. Munca, Sinceritate, Tăcere, pagini alese —.30
- I. Stanca : Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată 1.—
- Princesa Elena de Racovița, Furiile amorului 1.20
- Slavici N., Românii de peste Carpați —.20
- Dr. Ghibu O.: Despre educație 1.50
- Andreiev L., Anatema, piesă, pentru care Sinodul rus l-a escomunicat pe autor din biserica creștină —.60
- Demetriad M., Renegatul —.30
- Chendi Il., Portrete literare —.30
- Organizațiunea învățământului popular din Ungaria de dr. Baló I., trad. de dr. P. Pipos 3.—
- Istoria pedagogiei de dr. P. Pipos 4.—
- Herbart și educația prin instrucțiune de Herbart —.60
- Curs practic de lucru manual cu figuri explicative de Fl. Ilieasa —.60
- Elemente de pedagogie de Conta-Kerubach 4.—
- „metodică” — 3.—
- Flamarion, C. Lumen —.60
- N. Iorga : Turburările bisericesti și politicianismul 1910—1911. —.35
- Serbările dela Blaj —.70
- Un biruitor, Radu-Vodă Șerban —.50
- Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi —.60
- Verne I., Ocolul pământului în 80 zile, trad. de Leca 1.20
- Andersen, Grădina raiului și alte povestiri —.60
- Nemțeanu B., O călătorie în lumea albinelor —.30
- Ținc N. Versuri pentru copii —.30
- Wildenbruch E., Invidia, trad. de Nădejde I. —.30
- Maupasant, Tare ca moartea, roman 1.20
- Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei, lucrare pentru normalisti, învățători și institutori 6.—
- Rosetti D. R., Razna, note din călătorie, cu o scrisoare de N. Iorga 3.—
- Sadoveanu M., Un instigator 1.25
- Collodi C. Pățaniile lui Tândărică (Povestea unei păpuși de lemn) trad. de A. Buzescu 1.50
- Metodica Istoriei și Geografiei de Gh. N. Costescu 7.—
- Culea D. Sp. Învățământul despre natură în școala primară 3.50
- Curs de pedagogie teoretică și practică de Gabr. Compayre 2.—
- Metodica limbii românești de Lupu—Antonescu—Nicolescu și Ciocărlie 5.—
- Curs elementar de Psihologie de Lupu C. I. 4.—
- Marinescu—Avram Treptele didactice formale 3.—
- Davlov Jocuri și jucării pentru copii 1.50
- Cum își învață Gertruda copii trad. de Borgovan 1.50
- Russo, Cugetări și amintiri —.30
- Lovinescu E. Scenete și Fantezii 1.25
- Carlyle Th., Eroii 2.—
- Panfile T. Țărișoare de aur —.30
- Anestin V., În lumea spiritelor, istoria manifestărilor spiritiste —.60
- La comanda să se alăture și pentru porto postal 20 fileri de fiecare o carte.

A apărut :

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Calendarul pe anul bisect dela Hristos 1912, cu un cuprins bogat de articole literare, economice, glume și cu mai multe ilustrațiuni, între altele amintim pe a apostolului neamului **Nicolae Ioniță** a marelui mecenat **Vas. Stroescu**. Cu șematisme cezei Arad și Oradea-mare. Prețul unui exemplar cu șematism 50 fileri fără șematism 30 fileri Revanzătorii capătă rabat.

Redactor responsabil : Atanasie Hălmăgian.

Dr. Brutus Macaveiu

medic univ. specialist în morburile femești ord. 9—11, d. a. 3—5.

Timișoara, Koskuth-tér Nr. 2, etaj. 2.

Telefon Nr. 11—68.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă). Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-kört 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmaș.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Se caută

un scriitor

versat și în afacerile fonduare în o cancelarie advocațională cu sediu judecătoresc. A se adresa la administrația ziarului „Românul”.

Un candidat

cu praxă află aplicare cu 1 Februarie c. începând în cancelaria subscrișului:

Dr. Ioan Pop, adv. Alba-Iulia,

„PĂSTORUL“

instituit de credit și economii societate pe acții în Timișoara-Fabric.

ACTIVA		CONTUL BILANȚ PE 1911.		PASIVA	
		Cor.	fl.		
Cassa		37.121	34	Capital	300.000 —
Bon în Giro-Conto la banca austro-ungară	5.078.06			Fond de rezervă	25.432.59
Bon la alte bănci	5.121.25	10.199	31	Fond de rezervă special	949.75
Cambii	734.941.52			Fond de penziuni	1.300 —
Cambii cu acoperire hipotecară	509.596 —	1.244.537	52	Fond pentru susținerea casei institutului	774.97
Lombard		6.990	—	Fond pentru scopuri filantropice-culturale	203 —
Efecte		54.025	—	Depuneri	677.802.15
Casa institutului	46.538.70			Reescont	452.938 —
Realități	110.686.95	157.225	65	Sarcina casei institutului	12.999.68
Mobiliar		1.977	—	Creditori	5.151.13
Debitori		11.544	—	Poziții tranzitoare	1.819.66
Interese tranzitoare restante	1.494.63			Interese tranzitoare anticipate	16.614.14
Interese tranzitoare de reescont	3.546.24	5.040	87	Profit curat	32.675.62
		1.528.660	69		1.528.660.69

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DEBIT		CONTUL PERDERE ȘI PROFIT PE 1911.		CREDIT	
		Cor.	fl.		
Interese după depuneri		31.668	44	Interese dela cambii	48.616.02
Interese după reescont		23.160	95	Interese dela cambii cu acoperire hipotecară	38.370.02
Interese după împrumut. hipot. cedate		4.144	19	Interese dela împrumuturi hipotecare	11.063.18
Interese după împrumut pe amortizare		775	42	Interese dela lombard	517.53
Salare		7.820	—	Venite dela efecte	1.865.22
Bani de cvartir		1.248	30	Venitele casei institutului și ale realităților	7.768.26
Spese de cancelarie		2.737	41	Proviziuni și alte venituri	8.750.86
Porto		540	44		
Chirie		1.120	—		
Marce de prezentă		1.168	—		
Contribuțiuni		6.413	54		
10% Dare după Interese-Depuneri		3.166	84		
Competințe de timbru		92	64		
Amortizare din mobilier		219	30		
Profit curat		32.675	62		
		116.951	09		116.951.09

Timișoara-Fabric, la 31 Decembrie 1911.

Dr. Putici m. p.
director executiv.

P. Minișan m. p.
prim-contabil.

Direcțiunea:

Rotariu m. p. Dr. Mezin m. p. N. Micluția m. p. Plavoșin m. p. Czaran m. p. Toader m. p.

Subscrisul comitet de revizie am examinat contul prezent al bilanțului, precum și cel al perderilor și profitului, și confruntându-le cu registrele principale și auxiliare, purtate în bună regulă, le-am aflat în consonanță și exacte.

Dr. Roman Rudnean m. p. Dimitrie Adam m. p. Eremie Mezin m. p. Ioan Ursulescu m. p. Avram Blașiu m. p.
președinte.

CAFEA

permanent proaspăt prăjită.

TEA

din cele mai bune soiuri.

RUM

în sticle originale și propriu umplute se află numai la

„ATLANTICA“ IMPORT DE CAFEA
ȘI TEA.

ARAD, Bulevardul Andrássy Nr. 20.

(Telefon Nr. 609).

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută.

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

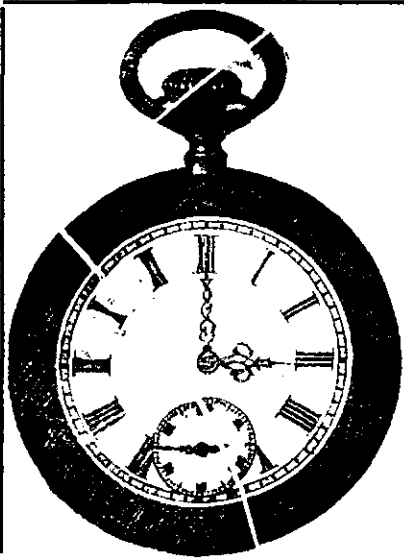
„Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

Cele mai bune **oroloage**Cele mai solide și **juvaericele**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în****rate** pe lângă **chezășie de 10****ani** cu prețuri ieftine, liferează cea

mai bună prăvălie în aceasta privință

în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări

: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.**REDUCERE COLOSALĂ ÎN PREȚ**PENTRU ANUL-NOU. DACĂ VOIEȘTI SĂ
CUMPERI IEFTIN, CERCETEAZĂ
NUMAI DECÂT MAGAZINUL PENTRU
PARADISEIE DE DAME A LUI**SCHWARTZBERGER MANÓ**

ARAD, STR. VÖSÖSMARTY Nr. 3.

UNDE POȚI CUMPARA PE LÂNGĂ
PREȚURILE CELE MAI IEFTINE PAR-
DISEIE PENTRU DAME ȘI COPII,
DUPĂ MODA CEA MAI NOUĂ, PRECUM
ȘI ALTE ARTICOLE DE BLĂNĂRIE.Desfacere de
prăvălie
concesionată**Hoffmann****Sándor**

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din ma-
gazinul meu voi vin-
de-o cu prețul de
cumpărare, unii arti-
coli chiar și sub acest
preț. Să oferă deci**cel mai bun prilej**
pentru a târgui ieftin.Paltoane-raglan lungi, pentru
dame cu guler de blană, acum
costă numai 19 florini, prețul de
odinioară a fost 35 florini.Căciule de blană nutria, negre,
pentru copii, acum numai 1 fl. 90
cr. odinioară a fost 2 fl. 50 cr.La mine se pot afla lucruri dela
„Wiener Schossfabrik“ cu prețuri
originale de fabrică, rochiile fru-
moase în orice culoare 2 fl. 25 cr.,
mai fine dela 4 fl. 50—5 fl.Albituri pentru femei, parcheturi,
pânze, postavuri, dantele și articole
de lux pe lângă prețuri enorm de
ieftine.Cămeși femeiești brodate: 1 fl. 65
cr.; calitate mai bună 2 fl. 25 cr.
și 2 fl. 60 cr. Un val de pânze de
30 cote 6 fl., calitate mai bună 7 fl.
50 cr.;Un carnis (sustinator de perdea)
frumos de aramă 1 fl. 75 cr., mai
fin masiv 2 fl. 50 cr.Un vitrage (sustinatoare de per-
dea la ușă) de aramă 15 cr.Resturi de șifoane și pânze în preț
de jumătate.

Rog priviți galantarele mele.

Români! Replantați viile, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL“

INSOȚIRE ECONOMICĂ ELISABETOPOLE
ERZSÉBETVÁROS — (Kisküküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai moderate prețuri și soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL“
ELISABETOPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste-
trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!!

Români! Trimiteți băeții la cursul practic de altoit!

„Someșana“,

instituit de credit și economii, societate pe acții în D. s. —
Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5 procente interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 5 procente și jum. la sută interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o

Direcțiunea.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârçiuiri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparocassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul diecțiunii: PARTENIU COSMA,

directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“
: le face în condițiunile cele mai favorabile. :

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospeete, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afari sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca gener. de asigurare“

Sibiu—Nagyszeben. (Edificiul „Albinei“).

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: „ „ Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. „ „

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

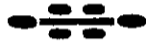
Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. „ „ Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

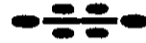
Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicare.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA“ SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infrației (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.992—
	(viață	11,020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișii, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în servițiul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.